

Miljökonsekvensbeskrivning

Fördjupad översiktsplan, Bäsna tätort, Gagnefs kommun

Ändringsförteckning

Ver	Datum	Ändringsbeskrivning	Granskad	Godkänd av

Sweco Sverige AB
 Uppdrag
 Uppdragsnummer
 Kund
 Upprättad av
 Granskad av
 Datum

RegNo 556767-9849
 MKB FÖP Bäsna
 30096417
 Gagnefs kommun
 Linda Netz, Robin Hansson
 Teresia Sibo Lindberg,
 Sanna Uimonen Robertson
 2026-01-23

Icke-teknisk sammanfattning

Denna miljökonsekvensbeskrivning tillhör och baseras på granskningshandlingen för den fördjupade översiktsplanen (FÖP) tillhörande Bäsna tätort i Gagnefs kommun. En fördjupad översiktsplan ger rekommendationer för att använda, bruka, bevara eller utveckla land- och vattenområden. En FÖP är inte juridiskt bindande, men utgör ett viktigt strategiskt underlag som underlättar det efterkommande arbetet med att ta fram detaljplaner.

Sweco har anlitats för att genomföra miljöbedömning av den fördjupade översiktsplanen där syftet enligt miljöbalken är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Förslag till fördjupad översiktsplan

Den fördjupade översiktsplanen för Bäsna tätort syftar till att reglera markanvändningen för att möjliggöra nya bostäder och verksamheter, samtidigt som natur- och kulturvärden bevaras. Bäsna har av kommunen identifierats som ett område med potential för balanserad tillväxt tack vare sin lantliga karaktär och starka sociala sammanhållning.

Planen inkluderar utvidgning av tätortsgränsen, utveckling av industriell verksamhet och förstärkning av frilufts- och rekreationsområden, vilket ska stärka ortens identitet och hållbarhet. Arbetet har utgått från ÖP 2040 och vägledningen från politiska strategiska vägval. Plankartan som tagits fram för Bäsna omfattar dels utvecklingsområden, dels bevarandeområden inom tätorten. FÖP Bäsna utgörs av en webbaserad karta med klickbar information om de olika markanvändningsområdena som återfinns på denna webbsida: <https://webbkarta.gagnef.se/spatialmap>.

Avgränsning, planförslag och alternativ

Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar både Bäsna tätort och områden utanför tätortsgränsen som kan påverkas av de föreslagna åtgärderna. Geografiskt inkluderar detta exempelvis vägar, vattenförekomster och grön infrastruktur. Tidsmässigt sträcker sig konsekvensbedömningen till år 2040.

Planförslaget för Bäsna tätort syftar till att möjliggöra ny bebyggelse och utveckling av verksamheter. Detta inkluderar potentiella utvidgningar av tätortsgränsen, utveckling av industriell verksamhet och förstärkning av frilufts- och rekreationsområden. Nollalternativet innebär att ingen eller endast begränsad bostadsutveckling sker.

Planförslagets miljöpåverkan

Miljökonsekvensbeskrivningen har genomförts för att identifiera, analysera och bedöma de effekter på människors hälsa och miljön som kan uppstå vid ett genomförande av planförslaget. Bedömningen omfattar åtta miljöaspekter: naturmiljö, kulturmiljö och landskapsbild, vattenmiljö, rekreation och friluftsliv, klimatpåverkan och energiförsörjning, hushållning med naturresurser, befolkning och människors hälsa samt klimatrelaterade risker.

Planförslaget bedöms inte medföra förväntade positiva konsekvenser för någon miljöaspekt som helhet, även om vissa enskilda delar bedöms resultera i det inom olika miljöaspekter. Planförslaget bedöms däremot kunna medföra möjlighet till positiva konsekvenser inom aspekterna *Klimatpåverkan och energiförsörjning* samt *Befolkning och människors hälsa*.

Neutrala konsekvenser bedöms uppstå som helhet för miljöaspekten *Rekreation och friluftsliv*. Även med avseende på *Kulturmiljö och landskapsbild* bedöms planförslaget ge neutrala konsekvenser avseende kulturmiljö, men med förväntade negativa konsekvenser avseende landskapsbild.

För aspekterna *Naturmiljö, Vattenmiljö och Klimatrelaterade risker* bedöms planförslaget medföra risk för negativa konsekvenser. För miljöaspekten *Hushållning med naturresurser* bedöms planförslaget medföra förväntade negativa konsekvenser, men även möjlighet till positiva konsekvenser.

För att minska negativ påverkan inom en given miljöaspekt kan olika former av åtgärder och försiktighetsmått vidtas i det fortsatta arbetet vid ett genomförande av den fördjupade översiktsplanen. Förslag på åtgärder redovisas under respektive miljöaspekt i kapitel 0.

Miljökvalitetsmål

Planförslaget bedöms beröra 13 av de 16 nationella miljömålen.

- Planförslaget bedöms ha positiv inverkan på miljömålen *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft och God bebyggd miljö*.
- Planförslaget bedöms ha obetydlig inverkan på miljömålen *Bara naturlig försurning, Giffri miljö, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Myllrande våtmarker och Ett rikt växt- och djurliv*.
- Planförslaget bedöms riskera att ha negativ inverkan på miljömålen *Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap*.

Uppföljning

Miljöpåverkan från den fördjupade översiktsplanen för Bäsna ska följas upp inom det ordinarie miljöarbetet för att säkerställa att åtgärderna bidrar till måluppfyllelsen, att negativa effekter inte blir större än väntat och att oförutsedda konsekvenser kan hanteras. Uppföljningen behöver även ta hänsyn till förändrade förutsättningar och kumulativa effekter från andra planer som kan motivera ytterligare åtgärder. Förslag på åtgärder som redovisas under respektive miljöaspekt i kapitel 5.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	6
1.1	Bäsna	6
1.2	Nuvarande översiktsplan.....	7
1.3	Gagnef kommuns politiska strategiska val.....	8
1.4	Miljöbedömning av fördjupad översiktsplan	9
2	Avgränsning.....	10
2.1	Saklig avgränsning med tillhörande bedömningsgrunder .	10
2.2	Geografisk avgränsning	13
2.3	Tidsmässig avgränsning	13
3	Alternativ	14
3.1	Planförslag fördjupning Bäsna	14
3.2	Nollalternativ	16
4	Metod och bedömning	17
5	Miljökonsekvenser	18
5.1	Naturmiljö	18
5.2	Kulturmiljö och landskapsbild.....	24
5.3	Vattenmiljö	27
5.4	Rekreation och friluftsliv	33
5.5	Klimatpåverkan och energiförsörjning.....	37
5.6	Hushållning med naturresurser	41
5.7	Befolkning och människors hälsa	44
5.8	Klimatrelaterade risker	47
6	Samlad bedömning	51
7	Kumulativa effekter	55
8	Påverkan på miljökvalitetsmålen	58
9	Fortsatt arbete och uppföljning	64
10	Referenser	65

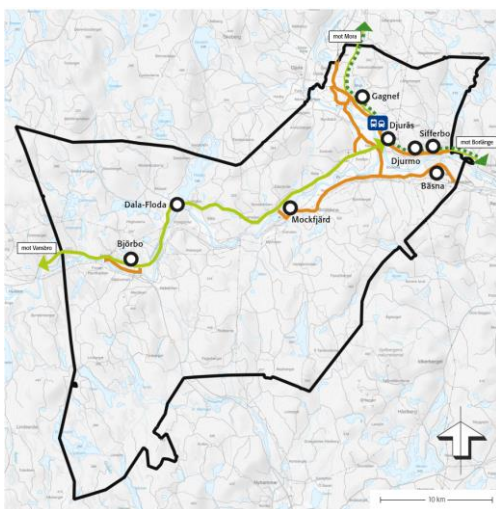
1 Inledning

Fördjupning av översiktsplan (hädanefter även kallad FÖP) är ett planinstrument som är lämpligt att använda för att utreda samband, åtgärder och konsekvenser inom ett mer avgränsat geografiskt område och med högre detaljeringsgrad, än den kommuntäckande översiktsplanen (Boverket, 2019). Liksom en översiktsplan är den fördjupade översiktsplanen ett vägledande dokument, och inte bindande. FÖP Bäsna utgår från Gagnefs kommuns översiktsplan (ÖP 2040) som vann laga kraft den 12 juli 2022 (Gagnefs kommun, 2025). Översiktsplanen för Gagnefs kommun består av kommunomfattande kartor, beskrivande text samt rekommendationer och mål för de allmänna intressena i kommunen. Genom att ta fram en fördjupad översiktsplan för Bäsna kan rekommendationer, mål och inriktningar konkretiseras som kan säkerställas i det efterkommande detaljplanearbete.

1.1 Bäsna

Gagnefs kommun, som ligger mitt i Dalarna, har cirka 10 000 invånare och saknar någon egentlig centralort. Gagnef består i stället av ett femtiotal orter där Bäsna är en av de åtta större tätorterna i kommunen. Gagnef planeras för att ha en fortsatt flerkärnig tätortsstruktur.

Gagnefs yta utgörs till 83 procent av skog, nio procent av öppen mark, sex procent av sjöar och vattendrag samt två procent av bebyggelse. Liksom i många andra kommuner i Dalarna har skogsbruket historiskt utgjort en viktig del av näringslivet i Gagnef.

Figur 1. De åtta tätorterna i Gagnefs kommun.

Bäsna ligger i den nordöstra delen av kommunen, strax söder om Dalälven. I tätorten, som omfattar en areal om 1,46 kvadratkilometer, bor cirka 660 invånare. Tätorten kännetecknas av stora arealer av skog och varierande topografi med inslag av bäckraviner och öppen terräng, samt aktivt brukad jordbruksmark. Tätorten kännetecknas av en kombination av lantliga kvaliteter, stark social sammanhållning samt ett geografiskt läge som bedöms gynnsamt för fortsatt utveckling, varför en fördjupad översiktsplan tas fram för tätorten.

Den bebyggelsestruktur som i stor utsträckning präglar Bäsna idag etablerades under 1970-talet genom byggnadsplanen från 1973, särskilt inom området mellan Täkta och Långgattu. Byggnadsplanen utformades utifrån dåtidens bostadsideal, vilket resulterade i en tomtstruktur som skiljer sig från dagens efterfrågan. Tomterna anlades generellt med relativt stor yta och med en tydlig disposition bestående av en huvudbyggnad, ett garage och mindre komplementbyggnader, ofta omgivna av generösa park- och grönytor.

Inom tätorten finns flertalet utpekade nyckelbiotoper som utgörs av bland annat ravin med ornitologiska värden, brink och lövnaturskog med rikligt död ved samt bäckdal. I den sydvästra delen av tätorten finns utpekat skogligt biotopskyddsområde bestående av äldre naturskogsartad skog. Strax utanför planområdet i söder och nordost finns naturreservaten Orsberget-Malmmyrberget respektive Hemtjärn.

Bäsna har en etablerad skolverksamhet där elever undervisas i årskurserna F–3, för att därefter fortsätta sin skolgång i Djurås. Skolans geografiska läge i nära anslutning till naturmiljöer erbjuder goda förutsättningar för utomhuspedagogik samt möjligheter till rekreation och fysisk aktivitet.

Inom tätorten finns ett stort utbud av möjligheter till aktiviteter såsom skidor, hästridning, fotboll, idrott med mera.

1.2 Nuvarande översiktsplan

Översiktsplan 2040 för Gagnefs kommun antogs av kommunfullmäktige den 13 juni 2022 och vann laga kraft den 12 juli samma år (Gagnefs kommun, 2025). Översiktsplanen består av kommunomfattande kartor, beskrivande text samt rekommendationer och mål för de allmänna intressena i kommunen. Denna information ger vägledning för beslut om hur mark, vatten och byggd miljö ska användas, utvecklas och bevaras fram till år 2040 i kommunen. ÖP 2040 omfattar inga tätortsfördjupningar.

Planprocess ÖP 2040 samt fördjupningar

Under arbetet med framtagande av ÖP 2040 togs från början även tätortsfördjupningar fram för de större tätorterna i kommunen (Björbo, Floda, Mockfjärd, Gagnef, Djurås, Djurmo-Sifferbo och Bäsna). Fördjupningarna skulle utgöra en del i ÖP 2040, och ingick i samrådsversionen av planen och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Under samrådet för översiktsplanen inkom omfattande synpunkter på tillhörande tätortsförslag samt på plan för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-plan). För att hinna bearbeta de inkomna förslagen och genomföra justeringar inför utformningen av fördjupade översiktsplaner behövdes mer tid. Därmed lyftes tätortsfördjupningarna bort från översiktsplanen och beslutades att i stället tas fram som separata fördjupade översiktsplaner.

Under år 2023 togs en fördjupad översiktsplan fram för Djurås tätort, som vann laga kraft den 1 november 2023. För FÖP Djurås godkände Länsstyrelsen i Dalarnas län ett samlat förfarande av samrådet för ÖP 2040 och FÖP Djurås. Gagnefs kommun avser därför att genomföra samma process även för FÖP Bäsna, vilket innebär att den fördjupade översiktsplanen redan varit på samråd och går därmed ut på granskning.

1.3 Gagnefs kommuns politiska strategiska val

Den 26 maj 2020 antog kommunstyrelsen i dokumentet *Politiska strategiska vägval för markanvändning i översiktsplan 2040 för Gagnefs kommun*. Rekommendationerna i översiktsplanen utgår från detta vägledande dokument där följande framgår:

Illustration: Kia Visén

Gagnefs unika identitet är den flerkärniga tätortstruktur som ligger som ett pärlband längs med älvarna. Det är viktigt att identiteten bevaras och utvecklas genom att främja rekreation och närproducerad mat samt bevara natur- och kulturmiljöer. I lägen som uppfattas som attraktiva, exempelvis tomter nära vatten, kan kommunen erbjuda mark för både bostäder och verksamheter.

Hela kommunen växer och fortsatt befolkningstillväxt skapas genom att:

- ta vara på där det finns intresse att bygga,
- skapa attraktiv mark för all typ av bebyggelse,
- främja ett rikt natur- och kulturliv,
- ha en aktiv markanskaffningspolitik.

Förtätning eftersträvas i första hand när orterna växer och utvecklas samtidigt som värdefull kulturmiljö och populära rekreationsområden bevaras. På så vis skapas en tät, miljövänlig bebyggelse som är nära, tillgänglig och har goda möjligheter för kollektivtrafik.

Tätortsnära skog är en del av grönstrukturen och bör prioriteras på de platser där den är viktig för folkhälsan, friluftsliv och rekreation.

Öppen mark som är produktiv och aktivt brukas bör i första hand bevaras. I anslutning till befintliga orter kan ändå produktiv, öppen mark tas i anspråk om följande uppfylls:

- det bidrar till en god samhällsstruktur,
- samhällsviktiga intressen inte kan tillgodoses på annan mark,
- bidrar till ett resurseffektivt och hållbart samhälle.

Figur 2. Politiska strategiska vägval för markanvändning i översiktsplan 2040 för Gagnefs kommun.

1.4 Miljöbedömning av fördjupad översiktsplan

Enligt 6 kap. miljöbalken ska en myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Vidare finns det bestämmelser i miljöbedömningsförordningen (2017:966) om vilka planer som alltid kan anses medföra en betydande miljöpåverkan. Översiktsplaner inklusive fördjupningar av dessa är exempel på planer som alltid anses medföra risk för betydande miljöpåverkan.

Som ett steg i arbetet med strategisk miljöbedömning upprättas en skriftlig redogörelse, en så kallad miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. 11–19 §§ miljöbalken. Det är i miljökonsekvensbeskrivningen som miljöeffekter identifieras, beskrivs och bedöms.

Det innebär att för varje ny översiktsplan, såväl som fördjupad översiktsplan, ska en strategisk miljöbedömning göras och en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Den strategiska miljöbedömningen har varit en integrerad del av planprocessen för framtagandet av FÖP Bäsna.

2 Avgränsning

2.1 Saklig avgränsning med tillhörande bedömningsgrunder

Avgränsningssamråd för ÖP 2040 hölls den 15 december 2020 och Länsstyrelsens synpunkter sammanfattades i ett yttrande daterat 2021-02-08. I miljökonsekvensbeskrivningen för den fördjupade översiktsplanen till Djurås bedömde kommunen i samråd med Länsstyrelsen att den miljökonsekvensbeskrivningen skulle omfatta samma miljöaspekter som för miljökonsekvensbeskrivningen för ÖP 2040. Samma resonemang har gällt vid den sakliga avgränsningen för miljökonsekvensbeskrivningen till FÖP Bäsna.

Förslag på avgränsning i miljökonsekvensbeskrivningen har skett via utskick av ett PM för avgränsningssamråd till Länsstyrelsen i Dalarnas län, Trafikverket, Borlänge kommun och Falun kommun den 30 oktober 2025.

Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar i enlighet med förslag till avgränsning följande miljöaspekter, för vilka planens genomförande antas medföra betydande miljöpåverkan, se Tabell 1. Den sakliga avgränsningen utgår från de miljöeffekter som definieras i 6 kap. 2 § miljöbalken.

Tabell 1. Miljöaspekter som ingår i denna miljökonsekvensbeskrivning.

Miljöaspekt	Motivering
Naturmiljö	Utvecklingen av tätorten kommer innebära att ny mark behöver tas i anspråk, till viss del på bekostnad av mark i form av grönområden. Påverkan på naturmiljö vid exploatering är svår att undvika helt, men kan variera mycket beroende på var och hur kommunen väljer att exploatera. Det finns skyddsvärd natur inom FÖP-området, exempelvis Älvlandskapet mellan Bäsna och Lennheden, längs med Dalälven. Detta beskrivs i Länsstyrelsens naturvårdsprogram för Dalarna. Det finns en del nyckelbiotoper inom FÖP-området, bestående av bland annat lövskog med mycket död ved. Det finns också ett biotopskyddsområde i sydvästra delen av FÖP-området, som är belägen inom zonen på 150 meter från led för farligt gods (järnvägen). Även den akvatiska miljön kan påverkas då FÖP-förslaget innebär broförbindelse över Dalälven. I FÖP-området finns utpekade bevarandeområden för natur. Miljökonsekvensbeskrivningens fokus ligger på påverkan av områden med höga naturvärden samt på ekosystemtjänster, spridningssamband och barriäreffekter.

Miljöaspekt	Motivering
Kulturmiljö och landskapsbild	I kommunen finns sex riksintressen för kulturmiljövård, dock inget inom FÖP-området. Det finns ett område som är utpekad i FÖP-området som kommunalt intresse för kulturmiljövård. I FÖP:en pekas det ut bevarandeområden som omfattas av öppna landskap och odling. Föreslagna broförbindelser över älven bedöms ha påverkan på landskapsbilden och behöver beaktas i miljökonsekvensbeskrivningen.
Vattenmiljö	Planens genomförande bedöms kunna påverka vattenmiljön genom exploatering i närheten av yt- och grundvattenförekomster, genom tillkomst av ny bebyggelse som behöver anslutas till befintligt VA-nät eller eventuell utökning av det kommunala verksamhetsområdet för VA samt förändrade dagvattenflöden. Badelundaåsen som är en grund- och dricksvattenförekomst löper längs norra delen av FÖP-området. Badelundaåsen utgör vattenförsörjningsintresse enligt vattenförsörjningsplanen, samt regionalt intresse för vattenförsörjning klass 1. En del av FÖP-området utgörs av vattenskyddsområde Lennheden. Hur ovanstående vattenfrågor samt miljö kvalitetsnormer för vatten beaktas i planen kommer att utgöra en viktig bedömningsgrund för miljökonsekvensbeskrivningen.
Rekreation och friluftsliv	I samhällsplanering är det av stor vikt att hänsyn tas till behovet av tätortsnära rekreationsområden. Några av de rekreativa- och friluftslivsvärden som finns idag utgörs plan annat av en utpekad vandringsled genom FÖP-området, skogsområden, ridanläggning, skidanläggning, bollplaner med mera. Det planeras för en ny koppling av cykelled över jordbruksmark för att koppla ihop bostadsområden, som går ihop med vandringsleden. Det finns även ett elljusspår som pekas ut i norra delen, och som används som skidspår på vintern. I FÖP pekas bevarandeområden ut för friluftsliv och rekreation, samt utvecklingsområden för skola och idrott. Fokus i miljökonsekvensbeskrivningen kommer att ligga på hur planförslaget påverkar befintliga frilufts- och rekreationsområden samt om möjligheter finns att utveckla nya.
Klimatpåverkan och energiförsörjning	Beroende på hur bebyggelseutveckling planeras och om hänsyn tas till avstånd till centrum, verksamheter med mera, samt vilka transportmedel som kan tillgås kan klimatpåverkan öka eller minska. Med en ökande befolkning kommer även sannolikt transportbehovet att öka. Det är viktigt att de ökade transporterna kan ske på ett miljövänligt sätt och miljökonsekvensbeskrivningens fokus är hur genomförandet av planen påverkar detta. Möjligheten att avsätta mark för generering av förnybar energi kan medföra ett positivt bidrag till klimatpåverkan.
Hushållning med naturresurser	I Bäsna finns jordbruksmark i anslutning till de mest tätbebyggda områdena och det är sannolikt att denna mark kan påverkas av planer för bebyggelseutveckling. Nya bebyggelseområden föreslås i planförslaget vilket kommer att innebära att idag oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse. Fokus i miljökonsekvensbeskrivningen läggs på vilken påverkan eller konsekvenser planen genomförande bedöms få på resurshushållning samt bevarande av jordbruksmark. I FÖP pekas sådana bevarandeområden ut.

Miljöaspekt	Motivering
Befolkning och människors hälsa	Ett tågstopp för persontrafik föreslås inom FÖP-området samt ytor för industri och icke störande verksamhet. Aktuella riskfrågor kopplat till planförslaget berör skyddsavstånd till trafikleder för farligt gods, buller och vibrationer samt förorenad mark och radon. Det finns ett stråk genom FÖP-området där det kan finnas hög risk för radon. Det är av vikt att det nya förslaget till markanvändning för Bäsna tätort tar hänsyn till Dalamitts handlingsprogram gällande riskfrågor.
Klimatrelaterade risker	Med pågående klimatförändringar beräknas risker för översvämningar samt ras, skred och erosion att öka. För tätorter som ligger intill vattendrag blir det av särskild vikt att inkludera möjliga klimatrelaterade risker och klimatanpassning i översiktsplaneringen.

2.1.1 Sveriges miljömål

År 1999 beslutade Sveriges riksdag att anta de svenska miljömålen som består av ett övergripande generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Riksdagens definition av generationsmålet framgår nedan:

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

De 16 miljö kvalitetsmålen redovisas nedan, varav de som bedöms beröras av planförslaget är markerade i fet stil. Planförslagets måluppfyllelse redovisas i kapitel 8.

- **Bara naturlig försurning**
- **Begränsad klimatpåverkan**
- **Ett rikt odlingslandskap**
- **Ett rikt växt- och djurliv**
- **Frisk luft**
- **Giftfri miljö**
- **God bebyggd miljö**
- **Grundvatten av god kvalitet**
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- **Ingen övergödning**
- **Levande sjöar och vattendrag**
- **Levande skogar**
- **Myllrande våtmarker**
- Skyddande ozonskikt
- Storslagen fjällmiljö
- **Säker strålmiljö**

2.1.2 Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes med miljöbalken 1999. Enligt 5 kap. miljöbalken ska en miljö kvalitetsnorm ange de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter. Miljö kvalitetsnormer ska följas vid planläggning enligt plan- och bygglagen (2010:900) och av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen avser att följa normerna.

Miljökvalitetsnormer finns för vatten, utomhusluft och omgivningsbuller. Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller berör bara kommuner vars befolkning överstiger 100 000 invånare, varför miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller inte kommer att bedömas vidare i denna miljökonsekvensbeskrivning.

Miljökvalitetsnormen för utomhusluft gäller i hela landet och framgår av luftkvalitetsförordningen (2010:477). Normen består av både gränsvärden och målsättningsvärden för ett antal luftföroreningar, däribland kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀, PM_{2,5}). Samtliga gällande miljökvalitetsnormer för luft klaras i Gagnefs kommun (Dalaluft, 2024) och bedöms utifrån framtagna rapport även klara de nya gränsvärdena enligt det nya EU-luftkvalitetsdirektivet (EU 2024/2881). Planförslaget bedöms i nuläget inte försämra luftkvaliteten och inte heller äventyra möjligheterna att fortsättningsvis följa normerna.

Svensk vattenförvaltning utgår från EU:s ramdirektiv för vatten, det så kallade vattendirektivet (Direktiv 2000/60/EG – 2008/105/EG). Direktivets intention är att kvaliteten på yt- och grundvatten i hela EU ska bevaras och förbättras. Normerna är juridiskt bindande vilket innebär att myndigheter och kommuner inte får upprätta planer eller tillåta projekt som kan orsaka att ett vattens status försämras. Det innebär också att verksamheter inte får företas som kan försvåra genomförandet av planerade åtgärder enligt Vattenmyndighetens åtgärdsprogram som syftar till att höja ett vattens status.

Som huvudansvariga för den fysiska planeringen på lokal nivå har kommunen en viktig roll både som genomförare av vattenförvaltningens måluppfyllelse och som verksamhetsutövare. Planförslagets potentiella påverkan inom miljökvalitetsnormer för vatten bedöms i avsnitt 5.3 i denna miljökonsekvensbeskrivning.

2.2 Geografisk avgränsning

Den geografiska avgränsningen definierar det område där planförslagets direkta och indirekta miljöeffekter förväntas uppstå. Miljökonsekvenserna ska omfatta Bäsna tätort, men då miljöeffekterna inte är begränsade till samma geografiska område kan det vara aktuellt att belysa effekterna utanför tätortsgränsen. Det kan exempelvis gälla vägar, vattenförekomster, klimatpåverkan, grön infrastruktur och spridningssamband med mera. Miljöeffekterna kommer att omfatta en översyn av både land- och vattenmiljöer inom och utanför planområdet för den fördjupade översiktsplanen. Vid behov kommer även mellankommunala frågor att hanteras, utfall att miljöeffektens geografiska avgränsning inte enbart omfattar Gagnefs kommun.

2.3 Tidsmässig avgränsning

Konsekvenserna av FÖP Bäsna beskrivs utifrån tidshorisonten 2040, vilket är samma tidshorisont som används för översiktsplanen. Vid den tidpunkten förväntas FÖP Bäsna ha genomförts. Det innebär att dess föreslagna bebyggelse- och utvecklingsområden förväntas vara fullt utbyggda och merparten av konsekvenserna bedöms ske under denna tid.

Påverkan på vissa miljöaspekter kan dock sträcka sig längre än planeringsperiodens slut. I den mån det är möjligt, rimligt och relevant, behandlar miljökonsekvensbeskrivningen även dessa effekter.

3 Alternativ

3.1 Planförslag fördjupning Bäsna

Bäsna utgör en strategiskt betydelsefull del av Gagnefs kommun. Orten kännetecknas av en kombination av lantliga kvaliteter, stark social sammanhållning samt ett geografiskt läge som bedöms gynnsamt för fortsatt utveckling. Mot denna bakgrund har Bäsna identifierats av kommun som ett område med förutsättningar för en balanserad tillväxt. Den fördjupade översiktsplanen för Bäsna syftar därför till att, i större detalj än den kommunövergripande översiktsplanen, reglera markanvändningen för att möjliggöra etablering av nya bostäder och verksamheter. Samtidigt ska planeringen säkerställa bevarandet av ortens natur-, kultur- och landskapsvärden.

Planen behandlar potentiella utvidgningar av tätortsgränsen, utvecklingsmöjligheter för industriell verksamhet i västlig riktning samt förstärkning av frilufts- och rekreationsområden, bland annat i anslutning till den befintliga slalombacken. Enligt kommunen ska dessa åtgärder syfta till sammantaget att stärka Bäsnas lokala identitet, attraktionskraft och långsiktiga hållbarhet.

Arbetet med framtagandet av den fördjupade översiktsplanen har utgått från ÖP 2040 och vägledningen från de politiska strategiska vägvalen. I FÖP Bäsna gäller därmed riktlinjer och rekommendationer från ÖP 2040 samt specifika ställningstaganden i den fördjupade översiktsplanen för respektive markanvändningsområde. FÖP Bäsna utgörs av en webbaserad karta med tillhörande information om de olika markanvändningsområdena som redovisas i separata dokument (fortsättningsvis även kallade FÖP-dokument i denna miljökonsekvensbeskrivning). Markanvändningskartan och tillhörande dokument som finns tillgänglig via kommunens hemsida:

<https://webbkarta.gagnef.se/spatialmap>.

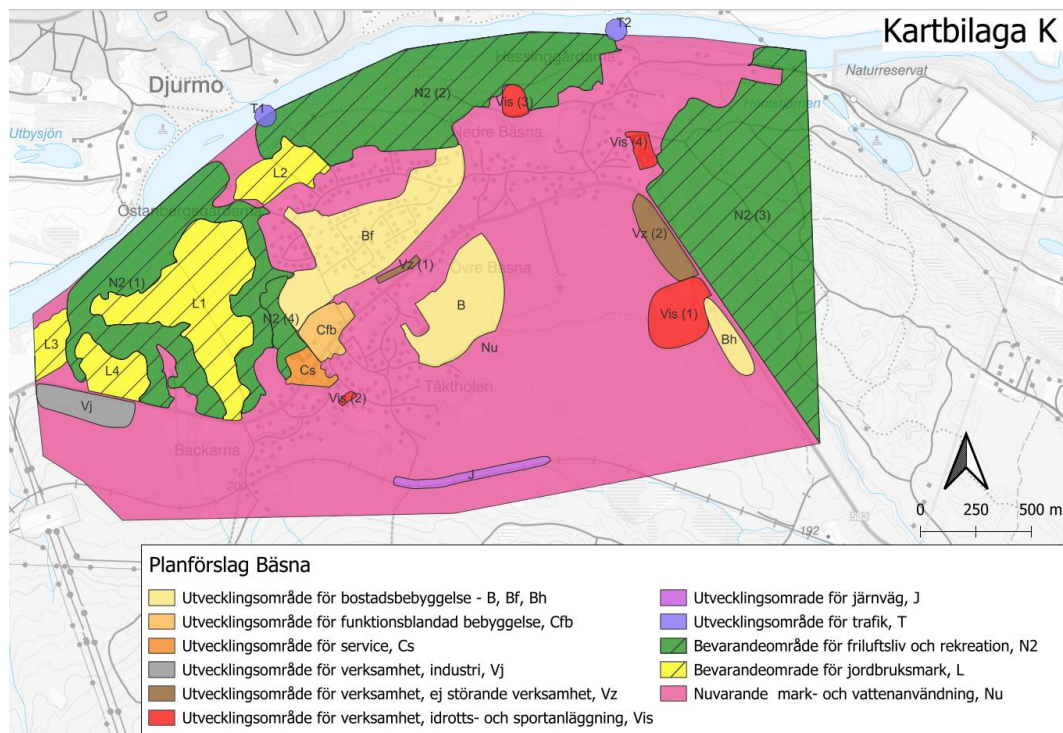
Plankartan (se Figur 4) omfattar både utvecklingsområden och bevarandeområden i tätorten.

- Utvecklingsområden är områden som pekas ut för bebyggelse eller förtätning av befintlig bebyggelse.
- Bevarandeområden är områden som pekas ut som platser som önskas bevaras i befintligt skick.

Se Figur 3 för förtydligande av områden och beteckningar som ses i planförslagskartan för Bäsna i Figur 4.

Förslag till markanvändning			
Färg/mönster	Beteckning	Betydelse	Beskrivning
Utvecklingsområde			
	B (f,h)	Bostadsbebyggelse	Bh betyder att hänsyn ska tas vid byggnation, exempelvis kulturmiljö, naturmiljö eller friluftsliv. Bf innebär att tätorten växer inåt och inte expanderar tätortsgården.
	C (s)	Service	Innefattar verksamheter som normalt finns i centrum som handel, kontor, service men även skola eller vård.
	C (fb)	Funktionsblandad bebyggelse	Bebyggelse som i huvudsak används för bostäder samt service, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder.
	J	Järnväg	Resecentrum, verksamhet med hög omgivningspåverkan, även handel och parkering.
	T	Vägr trafik	Med vägr trafik avses exempelvis bil, moped, cykel och gång, men också vägr reservat.
	Vis	Verksamhet, idrott- och sportanläggning	Idrott innefattar både anläggningar, spår och andra typer av idrottsplatser.
	Vj	Verksamhet, hög påverkan	Område för verksamheter och industrier som har en hög omgivningspåverkan, såsom buller, vibrationer, ljus, lukt, trafik. Kräver oftast tillstånd för att bedriva verksamhet.
	Vz	Verksamhet, ej störande	Innefattar all verksamhet som inte är störande för omgivningen ex handel eller kontor.
Bevarandeområde			
	N2	Naturmiljö friluftsliv	Större områden som har betydelse för naturmiljön, biologisk mångfald, ekosystemtjänster, rekreation och friluftsliv.
	L	Jordbruk	Öppen mark bestående av åker, betesmark eller jordbruksmark som är betydelsefull för närproducerad mat eller rationellt jordbruk.
Nuvarande mark- och vattenanvändning			
	Nu	Nuvarande vatten- och markanvändning	Nuvarande användning avser de områden där inga större förändringar planeras, utan fortsatt pågående användning gäller.

Figur 3. Beteckningar och beskrivningar av utpekade områden i FÖP Bäsna.

Figur 4. Plankarta för FÖP Bäsna.

Följande förutsättningar har varit vägledande i planarbetet med FÖP Bäsna:

- Alla utvecklingsområden ska utredas vidare i den fortsatta planeringsprocessen, antingen i planprogram, genom planläggning alternativt annan utredning.
- För att utse ett område som utvecklingsområde ska följande uppfyllas:
 - Politiska strategiska vägval (PSV) ligger till grund för allt arbete, samtliga markanvändningskartor ska kunna härledas till PSV.
 - Inga områden som är mindre än tre tomter pekas ut i FÖP.
 - Ingen bebyggelse föreslås där det finns en populär led eller där marken är för oländig.
 - Hålla bostäder skilt från industrier.
 - Redan planlagda områden (som inte avses ändras) ingår inte i FÖP.
- I all fysisk planering ska möjlighet till spårbunden kollektivtrafik vara med, till exempel pendlingståg.
- Det pågående arbetet med *Cykelplanen* föreslår flera nya och samutnyttjade vägar för gång-och cykel samt bilar.
- Alla områden på redovisade kartor med planförslag är ungefärliga och ska läsas på en övergripande nivå.
- Skyddsavstånd för transportled för farligt gods följs enligt myndigheters rekommendationer.
- Gällande översvämningar har 100- respektive 200-årsflöden beaktats i samtliga tätorter. Hänsyn har då inte tagits till dammbrott.
- När det gäller vatten- och avlopp (VA) är det inte aktuellt med enskilda lösningar. Det planeras inga avlägsna områden med bostäder långt utanför bystrukturen vilket medför att den nybyggnation som sker ska kopplas ihop med befintligt VA-nät.
- Miljökvalitetsnormer för luft och vatten ska inte överskridas.

Utöver de ställningstaganden som gjorts i ÖP 2040 grundar sig bedömningarna i aktuell miljökonsekvensbeskrivning på de FÖP-dokument som tillhandahållits av Gagnefs kommun under oktober 2025 vid framtagandet av FÖP Bäsna.

3.2 Nollalternativ

Enligt 6 kap. 11 § punkt 3 a miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Detta alternativ utgör ett så kallat nollalternativ, eller framskrivet nuläge, som planförslaget ska jämföras mot, för att tydliggöra planförslagets konsekvenser.

Nollalternativet i denna miljökonsekvensbeskrivning utgör en fortsatt utveckling utifrån gällande översiktsplan, gällande detaljplaner, LIS-planen samt andra antagna handlingar som styr markanvändningen inom planområdet.

Nollalternativet innebär således att FÖP Bäsna inte realiserar och utvecklingen enligt planförslaget uteblir. Utvecklingen kan dock ske i enlighet med gällande antagna planer. Sammantaget förväntas nollalternativet innebära lägre bostadsutveckling och utbyggnad av skol- och idrottsverksamheter samt andra verksamheter i jämförelse med den fördjupade översiktsplanen.

4 Metod och bedömning

Konsekvenserna av planförslaget och nollalternativet bedöms och redovisas i text. Under varje miljöaspekt i kapitel 5 redovisas bedömningskriterier, nuläge samt effekter och konsekvenser av planförslaget respektive nollalternativet.

I miljökonsekvensbeskrivningen används en skala för att värdera konsekvenserna. Skalan bygger på relationen mellan befintliga värden och omfattningen av bedömd miljöpåverkan. Skalan beskriver såväl positiva som negativa konsekvenser. Konsekvensbedömningen i miljökonsekvensbeskrivningen bygger på relationen mellan befintliga värden, påverkan och graden av effekter som ett genomförande av planen bedöms medföra. Konsekvensbedömningen av planförslaget och nollalternativet görs med utgångspunkt i nuläget.

Med hänsyn till den fördjupade översiktsplanens mer övergripande karaktär är de direkta konsekvenserna ibland mycket svåra att bedöma, då många olika faktorer kan påverka dem. Därför görs bedömningarna utifrån om planen medför möjlighet till positiva konsekvenser eller risk för negativa konsekvenser. I de fall ställningstagandena i planförslaget medför tydligare konsekvenser bedöms de som förväntade positiva eller negativa konsekvenser, se Figur 5.

Förslag till åtgärder och fortsatt arbete för att stärka positiva konsekvenser eller mildra negativa konsekvenser av planförslaget redovisas under respektive miljökonsekvens.

	Förväntade positiva konsekvenser <i>Ställningstagande och målsättningar i planen/ programmet medför positiva konsekvenser för den bedömda miljöaspekten.</i>
	Möjlighet till positiva konsekvenser <i>Ställningstagande och målsättningar i planen/ programmet kan medföra positiva konsekvenser för den bedömda miljöaspekten. Utfallet kan vara beroende av faktorer som kommunen inte styr i planen.</i>
	Obetydliga/neutrala konsekvenser <i>Ställningstaganden och målsättningar i planen/ programmet medför inga direkta konsekvenser för den bedömda miljöaspekten.</i>
	Risk för negativa konsekvenser <i>Ställningstagande och målsättningar i planen/ programmet kan medföra negativa konsekvenser för den bedömda miljöaspekten. Utfallet kan vara beroende av faktorer som kommunen inte styr i planen.</i>
	Förväntade negativa konsekvenser <i>Ställningstagande och målsättningar i planen/ programmet förväntas medföra negativa konsekvenser för den bedömda miljöaspekten.</i>

Figur 5. Bedömningsskala som används vid konsekvensbedömningen av den fördjupade översiktsplanen. På grund av planens övergripande karaktär används begreppen *förväntade*, *möjlighet* och *risk*.

5 Miljökonsekvenser

I detta kapitel beskrivs miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling vid ett genomförande av planen respektive nollalternativet.

Varje miljöaspekt inleds med ett avsnitt som beskriver nuläget, sedan följt av avsnitt som bedömer konsekvenser av planförslag, konsekvenser av nollalternativ samt förslag på åtgärder. Generella rekommendationer till planförslaget redovisas i kapitel 6.

5.1 Naturmiljö

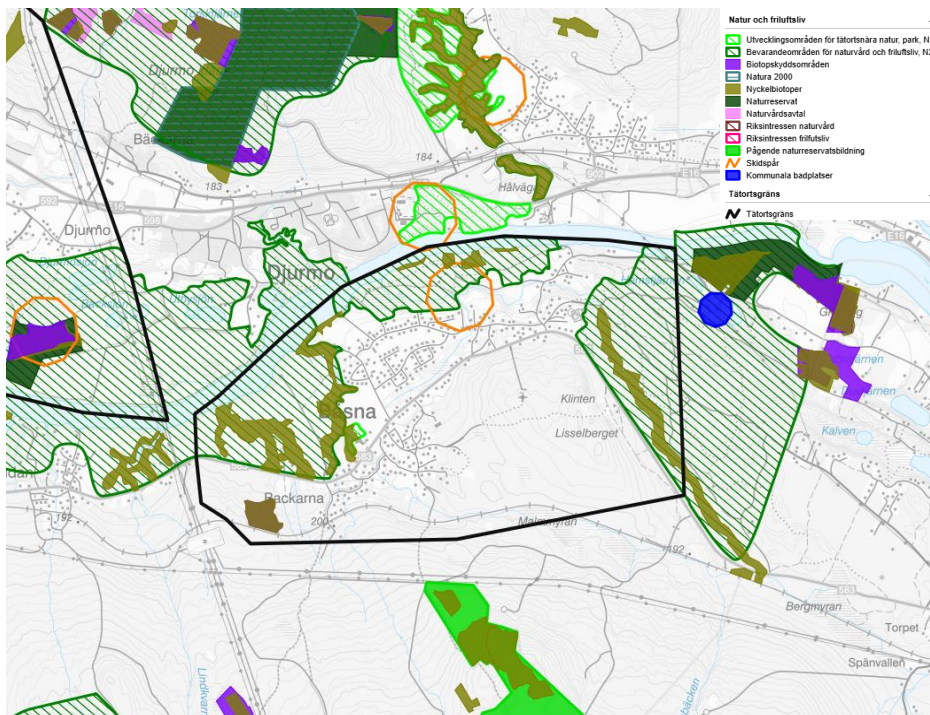
5.1.1 Nuläge

Bäsna innehar stora arealer av sammanhängande skogs- och jordbruksmark. Inom de centrala delarna av planområdet finns produktionsskog med tydliga spår av avverkning.

Inom Bäsna finns ett av Skogsstyrelsen utpekade skogligt biotopskyddsområde om cirka 4,3 hektar som avser äldre naturskogsartad skog. Flertalet utpekade nyckelbiotoper finns även inom planområdets västra, norra och östra del. Nyckelbiotoperna utgörs av bland annat en bäckdal om 16,4 hektar och raviner om totalt cirka 25,4 hektar. Längs Dalälven finns nyckelbiotoperna brink och sekundär lövnaturskog med en total areal om 0,8 hektar respektive 2,1 hektar.

Cirka 300 meter söder om planområdet ligger naturreservatet Orsberget-Malmmyrberget som bildades i slutet av 2024. Naturreservatet är cirka 87,6 hektar, varav majoriteten av ytan utgörs av skogsmark bestående av främst barrskog. Medelåldern på träden i skogen överstiger 100 år, men flertal trädindivider av gran och tall är upp mot 200 till 300 år. Skogen bidrar till en hög biologisk mångfald och livsmiljö för specialiserade arter. Flertalet signalarter, varav flera rödlistade, har observerats inom naturreservatet, vilket indikerar höga ekologiska värden.

Cirka 150 meter nordost om planområdet ligger naturreservatet Hemtjärn som bildades i början av 2000-talet. Naturreservatet är cirka 28,7 hektar, varav majoriteten utgörs av skogsmark, men strax under en tredjedel av ytan utgörs av vatten. Skogen utgörs huvudsakligen av lövskog i varierande ålder och struktur, varav större delen klassificerats som nyckelbiotop med höga naturvärden. Vattenområdet omfattar älvens huvudfåra som bidrar till variation i hydrologi och livsmiljöer. Naturreservatet erbjuder naturupplevelser och rekreativsmöjligheter.

Figur 6. Utpekade värdefulla naturmiljöer och områden med värden för rekreation och friluftsliv i Bäsna.

Inom planområdet har flertalet observationer av artfynd rapporterats in till ArtDatabanken, se Figur 7. De flesta är klassade som nära hotade (NT), sårbara (VU) och starkt hotade (EN) enligt den nationella rödlistebedömningen.

I den södra delen av planområdet, söder om järnvägen, har rödlistade arter som bland annat spillkråka (NT), tretåig hackspett (NT), mindre hackspett (NT), ullticka (NT) och rosenticka (NT). Inom de centrala och norra delarna av planområdet har, förutom redan nämnda arter, observationer gjorts av tornseglare (EN), duvhök (NT), havsörn (NT), björktrast (NT), entita (NT), stare (VU), rödvingetrast (NT), svartvit flugsnappare (NT), grönfink (EN), gulsparr (NT), gråkråka (NT) och rosenfink (NT), purpurbrun jordtunga (VU), ljusskivig lerskivling (NT), vridfingersvamp (VU), violett fingersvamp (VU), scharlakansvaxing (NT), grentaggsvamp (NT), vårstarr (NT) och brunklöver (NT).

Längs bäckdalen öster om väg 583 har observationer av bland annat bombmurkla (VU), rosenticka (NT), ullticka (NT), rynkskinn (VU), knärot (VU) och järpe (NT) rapporterats in till ArtDatabanken.

Samtliga fågelarter och bombmurkla är fridlysta enligt 4 § respektive 8 § artskyddsförordningen (2007:845).

Utifrån Bäsna's landskapskaraktär och naturmiljöer bedöms det förekomma olika typer av ekosystemtjänster i tätorten som bland annat vatten- och klimatreglering, luftrening, livsmedelsförsörjning och virke, biologisk mångfald, pollinering och rekreation.

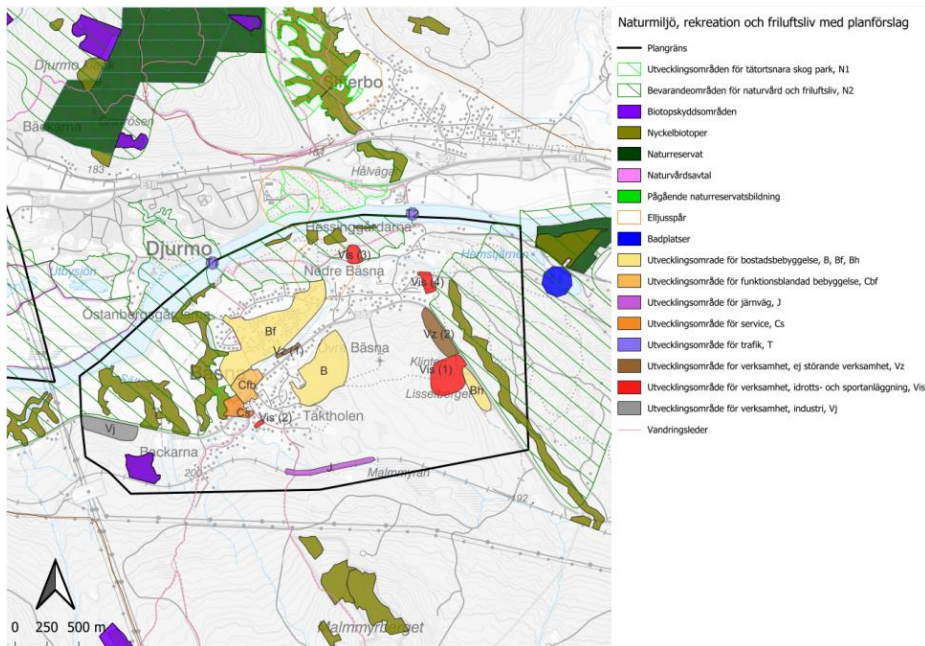

Figur 7. Inrapporterade observationer av arter i Bäsna. Blå punkter avser flera fynd. Majoriteten av artfynden utgör fåglar inom befintliga bostadsområden (ArtDatabanken, 2025).

5.1.2 Konsekvenser av planförslaget

Kriterier för bedömning	Berörda delar i planförslag	Särskilt berörda områden i tätorten
Beaktas grön infrastruktur? Bevaras områden med höga naturvärden? Främjas biologisk mångfald och ekosystemtjänster?	Exploatering för bostäder, skol- och idrottsverksamhet, industri, ej störande verksamhet, centrum och trafik Bevarandehögränder för öppen mark, natur och friluftsliv	Dalälven Älvlandskap Öppen mark Barr- och lövskogsområden

Planförslaget följer rekommendationerna i ÖP 2040 i det avseendet att den gröna infrastrukturen beaktas genom att natur- och friluftsområden samt öppen mark till störst del pekas ut som bevarandehögränder, se Figur 8. Dessa områden utgör större sammanhängande områden och omfattar även identifierade nyckelbiotoper. Genom att peka ut bevarandehögränderna skyddas områdenas värden från exploatering vilket bedöms ge förväntade positiva konsekvenser på lång sikt för den gröna infrastrukturen. Norr om bevarandehögränderna längs Dalälven har dock två alternativa lokaliseringar för en ny broförbindelse föreslagits. Beroende på lokalisering och utformning kan påverkan ske inom bevarandehögränderna i det fall vägar behöver anläggas eller breddas, brofundaments placering och omfattning samt buller- och ljusstörningar med mera. Även den akvatiska miljön kan påverkas negativt av en eventuell bro med störningar under byggtid men även permanent påverkan.

Figur 8. Föreslagen exploatering i relation till utpekade naturvärden.

Befintliga bostadsområden föreslås förtätas, men exploatering av nya bostäder pekas även ut inom områden med produktionsskog och jordbruksmark. Inom skogsmarken längs med väg 583 i öst föreslås ett avgränsat område för bostäder samt ett område för icke-störande verksamhet. Längs väg 583 i väst föreslås industri vid en yta som till stor del utgör avverkat skogsområde. Utvecklingsområde för skola samt verksamhet-, idrotts- och sportanläggningar (VIS) föreslås vid befintlig motsvarande markanvändning, där visst ingrepp i naturmiljön bedöms ske. Vid Västerdalsbanan i söder föreslås ett tågstopp för persontrafik, vilket även kan innebära att oexploaterad mark ianspråk tas för anläggning av parkering och anslutningsvägar.

Planförslaget innebär generellt att exploatering sker genom förtätning eller nära anslutning till motsvarande befintlig markanvändning. Genom att förtäta och föreslå utvecklingsområden vid befintlig markanvändning bedöms den negativa påverkan kunna reduceras, vilket skulle kunna innebära neutrala konsekvenser med avseende på naturmiljön i de fall inga betydande naturvärden påverkas.

I de områden utveckling föreslås vid oexploaterad mark bedöms den negativa påverkan på naturmiljön vara större, vilket skulle kunna leda till att naturvärden, arter samt ekosystemtjänster påverkas negativt eller går förlorade. Det saknas en övergripande naturvärdesinventering varför det inte går att bedöma om utpekade områden hyser några höga värden eller förekomst av skyddade arter. Utdrag från ArtDatabanken visar på förekomst av flera skyddade och rödlistade arter inom planområdet, framför allt fåglar. Ekosystemtjänster såsom exempelvis klimat-, luft- och vattenreglering, livsmedelsförsörjning och biologisk mångfald riskerar att påverkas negativt vid exploatering. Planförslaget bedöms medföra förväntade negativa konsekvenser vid områden där naturmiljön påverkas negativt.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära risk för negativa konsekvenser avseende naturmiljö. Bedömningen grundar sig på en avvägning utifrån vad planförslaget möjliggör och de konsekvenser som bedöms kunna uppstå inom olika delar av planområdet.

En stor del av planområdet utgör bevarandeområden för natur, friluftsliv och öppen mark, där flera utpekade nyckelbiotoper ingår vilket säkerställer ett fortsatt skydd för dessa. Samtidigt föreslås utvecklingsområden vid exploaterade områden, som innebär vissa ingrepp, men bedöms vara fördelaktigare än att oexploaterad mark ianspråk tas. Utveckling föreslås dock delvis vid orörd mark, exempelvis centralt inom planområdet och i öst. Föreslagen bro kan också komma att ha stor påverkan på naturmiljön, både den terrestra och akvatiska miljön. I avsaknad av underlag som visar om höga naturvärden finns går det inte att bedöma omfattningen av föreslagen exploatering vid orörda områden. Det bedöms däremot finnas möjlighet att anpassa exploateringen utifrån förutsättningarna i kommande detaljplaneläggning. Föreslagen utveckling i den fördjupade översiktsplanen bedöms innebära lokal påverkan på naturmiljön, men utifrån planförslagets markanvändningskarta bedöms den fördjupade översiktsplanen inte påverka den sammanhängande grönstrukturen eller ekologiska samband inom planområdet, eller med närliggande naturreservat utanför planområdet.

5.1.3 Konsekvenser av nollalternativet

I ÖP 2040 framgår riktlinjer kring grön infrastruktur på kommunövergripande nivå tillsammans med kartunderlag som pekar ut berörda områden. I översiktsplanen redovisas rekommendationer för naturvärden utifrån de olika områdesindelningarna för älvlandskap i skogsbygd, älvlandskap i odlingsbygd, fåbodemiljöer och barrskogsområden. Trots att rekommendationerna är övergripande och få, ger de en viss vägledning för respektive landskapskaraktär.

Då det saknas utpekade områden för exploatering i nollalternativet bedöms utvecklingen vara lägre än i planförslaget. Samtidigt bedöms avsaknaden av tydligt utpekade områden kunna innebära att tillkommande bebyggelse och exploatering tillkommer ostrukturerat och utan hänsyn till de värden som finns med risk att negativa konsekvenser kan uppstå med avseende på naturmiljön. I ÖP 2040 illustreras den sammanhängande grönstrukturen inom planrådets västra och norra delar, varför denna del fortsatt skulle kunna undantas från exploatering även i nollalternativet, men utan tydliga utpekade bevarandeområden är det inget som är garanterat. Med nollalternativet finns risk att kommande exploatering sker utan ett helhetsperspektiv, vilket kan leda till en mer fragmentering av den sammanhängande grönstrukturen.

Sammantaget bedöms nollalternativet innebära risk för negativa konsekvenser med avseende på naturmiljön.

5.1.4 Förslag på åtgärder

- För att ytterligare tydliggöra skyddet av värdefulla naturmiljöer bör biotopskyddsområdet i söder ingå i utpekade bevarandeområden och sammanlänkas med övriga bevarandeområden.
- En översiktlig naturvärdesinventering bör tas fram i tidigt skede för att klassificera naturvärden och identifiera eventuella skyddade arter. Vattenmiljön bör även inventeras om föreslagen bro kan komma att påverka den akvatiska florin och faunan.
- Inom tätorten finns stora sammanhängande naturområden som inte är utpekade som vare sig bevarandeområden eller utvecklingsområden i planförslaget. Dessa områden bör med fördel pekas ut som

bevarandeområden för att säkerställa fortsatt sammanhållen grönstruktur och koppling med naturreservaten utanför planområdet.

- Utifrån resultaten i en naturvärdesinventering kan en spridningsanalys tas fram för att visa på eventuella spridningsvägar och att planförslaget inte bidrar till att skapa några barriärer samt ge förslag på hur naturvärden och de gröna sambanden kan stärkas.
- Om de lokala förutsättningarna utreds bör det, i den mån behov finns, tas fram lokala riktlinjer för hur naturvärden och ekosystemtjänster kan bevaras, stärkas eller utvecklas. Exempelvis genom undantag från exploatering eller krav på kompensationsåtgärder.

5.2 Kulturmiljö och landskapsbild

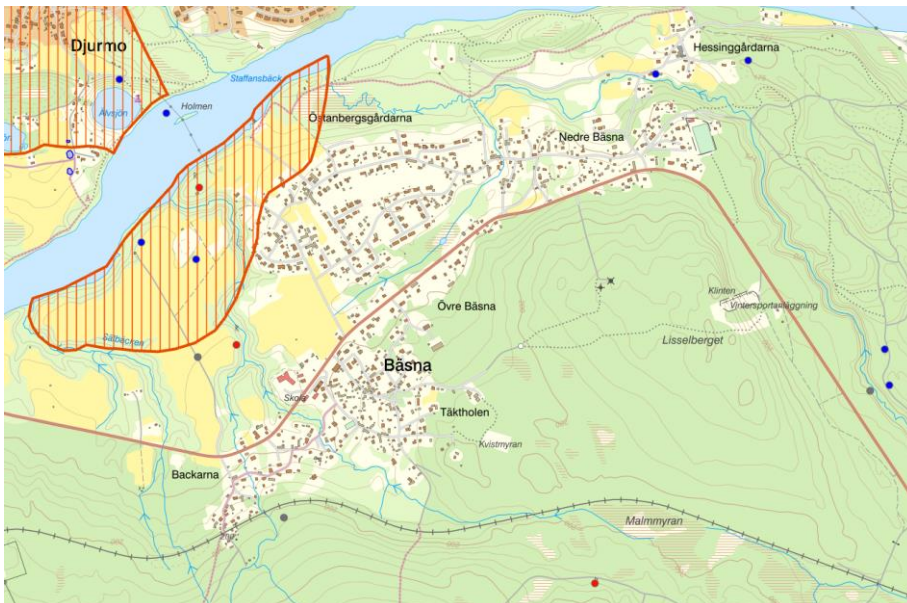
5.2.1 Nuläge

I Gagnefs kommun förekommer hundratals fornlämningar från olika tidsperioder enligt Riksantikvarieämbetets fornsök, varav ett tiotal ligger inom planområdet för FÖP Bäsna, se Figur 9. Fornlämningarna i väst består bland annat av förhistorisk gravanläggning, bytomter/gårdstomter och övriga fornlämningstyper såsom fyndplatser för enstaka föremål medan fornlämningarna i nordöst och öst består av färdväg, fyndplats, kolningsanläggning och bebyggelseenheter.

I ÖP 2040 har kulturmiljöområden i kommunen klassificerats utifrån nationellt intresse (klass 1) och kommunalt intresse (klass 2). Inget av de klassificerade områdena ligger inom Bäsna. Däremot finns enligt Länsstyrelsens i Dalarnas webbkarta ett kommunalt intresse för kulturmiljövård utpekad i den västra delen av planområdet. Detta intresse utgör dock inte klass 1 eller 2.

I övrigt omfattas inte Bäsna av några kända kulturmiljövärden eller riksintresse för kulturmiljövård.

Som tidigare nämnts utgörs Bäsna av en blandad landskapskaraktär med åker- och jordbruksmark samt skogsmark i varierad terräng. Området särpräglas av raviner med bäckar som mynnar ut i Dalälven samt den sammanhållna bebyggelsestrukturen med ursprung från 1970-talets strukturplan.

Figur 9. Identifierade fornlämningar inom Bäsna redovisar med röda punkter medan övriga fornlämningar redovisas i svarta punkter. Område i röd skraffering utgör kommunalt intresse för kulturmiljövård (Länsstyrelsen Dalarna, 2025).

5.2.2 Konsekvenser av planförslaget

Kriterier för bedömning	Berörda delar i planförslag	Särskilt berörda områden i tätorten
<i>Bevaras kulturmiljöer?</i> <i>Tas särskild hänsyn till landskapsbild, bebyggelsestruktur och bebyggelsetradition?</i> <i>Främjas biologisk mångfald och ekosystemtjänster?</i>	<i>Exploatering för bostäder, skol- och idrottsverksamhet, industri, ej störande verksamhet, centrum och trafik</i> <i>Bevarandeområden för öppen mark, natur och friluftsliv</i> <i>Bevarandeområden för öppen mark, natur och friluftsliv</i>	<i>Fornlämningar och övriga lämningar</i> <i>Jordbruks- och älvlandskap</i> <i>Dalälven</i>

Planförslaget innebär att bevarandeområden föreslås huvudsakligen för öppen mark samt natur och friluftsliv, inom vilka flertalet fornlämningar och övriga lämningar finns. Enligt Länsstyrelsens webbkarta finns även utpekat kommunalt intresse för kulturmiljövård inom bevarandeområdet i väst. Detta innebär positiva konsekvenser för de kulturhistoriska värdena och landskapsbild då områdena bevaras.

I övrigt finns inga utpekade kulturmiljövärden i Bäsna. Det är oklart om enskild bebyggelse eller struktur innehar några kulturmiljövärden som behöver beaktas vid exploatering och förtätning. I ÖP 2040 finns dock övergripande riktlinjer som ska följas samt att de kommunala dokumenten *Bygga varsamt* och *Kulturmiljöer i Gagnefs kommun* kan användas vid bedömning i nästkommande planeringsskede.

Planförslagets påverkan på landskapsbild behöver bedömas utifrån en landskapsanalys. Beroende på synvinklar, föreslagna byggnadshöjder, placeringar, material med mera kan den negativa påverkan på landskapsbilden vara olika omfattande. Däremot bedöms föreslagen bro över Dalälven innebära förväntad negativ påverkan på landskapsbild på lokal nivå. Påverkan kan dock variera beroende på lokalisering och utformning.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära neutrala konsekvenser med avseende på kulturmiljö, men förväntade negativa konsekvenser avseende landskapsbild utifrån påverkan från eventuell bro. För kulturmiljön grundar sig bedömningen på att fornlämningar och övriga lämningar ligger inom utpekade bevarandeområden samt att de övergripande riktlinjerna finns i ÖP 2040, även om Bäsna inte särskilt berörs. För landskapsbild bedöms de negativa konsekvenserna uppstå till största del från eventuell bro över Dalälven, som påverkar landskapsbilden på lokal nivå. Samtlig ny exploatering kan däremot sammantaget innebära att landskapsbilden påverkas negativt. Landskapsanalys krävs dock för samtlig exploatering för att med säkerhet kunna bedöma påverkan.

5.2.3 Konsekvenser av nollalternativet

Trots att planområdet inte omfattas av kulturmiljöområden av klass 1 och 2 finns övergripande riktlinjer i ÖP 2040. Det framgår att hänsyn ska tas till områdets byggnadstradition och landskapsbild för att bevara värdefull kulturmiljö, samt att kulturmiljöhistorisk bebyggelse ska beaktas inom bygglovsprocessen vid eventuell exploatering, där stöd finns i de kommunala dokumenten *Bygga varsamt* och *Kulturmiljöer i Gagnefs kommun*.

I ÖP 2040 finns även övergripande riktlinjer för hänsynstagande till gamla strukturer, utmärkande platser i landskapet och bevarande av jordbruksmark, samt att större landskapspåverkande åtgärder ska föregås en fördjupad landskapsanalys.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra neutrala konsekvenser med avseende på kulturmiljö och landskapsbild, då aktuella planer och kommunala dokument ger god vägledning i de fall kommande exploatering blir aktuell.

5.2.4 Förslag på åtgärder

- I ÖP 2040 framgår behovet av att ta fram ett nytt kulturmiljöprogram. Kommunen bör prioritera att ta fram ett kulturmiljöprogram för att identifiera eventuella kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och landskap inom Bäsna. Utifrån eventuella kulturmiljövärden bör det till detaljplaneskedet tas fram riktlinjer för att bevara dessa värden i Bäsna.
- Landskapsanalyser bör tas fram inför fortsatt planering för att kunna bedöma den visuella påverkan, särskilt vid eventuell broförbindelse över Dalälven, men även vid jordbrukslandskapet.

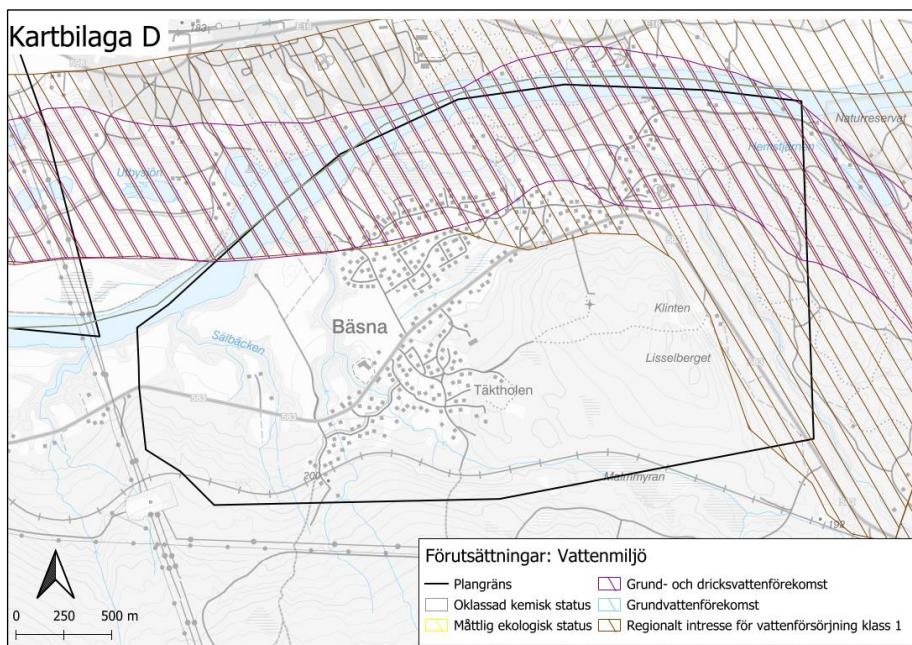
5.3 Vattenmiljö

5.3.1 Nuläge

Gagnefs kommun är rik på sjöar, vattendrag och våtmarker.

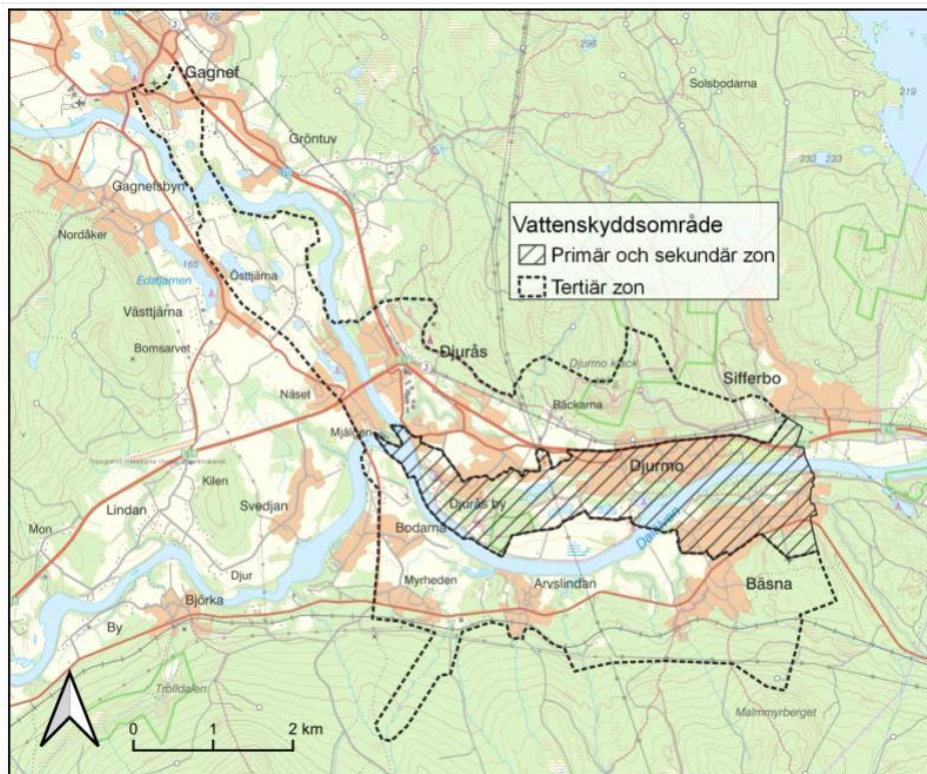
Tillgången till grundvatten är god inom Gagnefs kommun och därför nyttjas enbart grundvatten till dricksvatten. Samtliga grundvattenförekomster i Gagnefs kommun som har statusklassats innehåller god kemisk status.

Badelundaåsen är en grundvattenförekomst i norra delen av planområdet som utgörs av en sand- och grusförekomst med statusklassning god kemisk och kvantitativ status. Badelundaåsen är en ovärderlig resurs som passerar från Leksand till Borlänge, och försörjer halva kommunen med dricksvatten. Badelundaåsen utgör vattenförsörjning av regionalt intresse klass 1, se Figur 10.

Figur 10. Badelundaåsen utgör vattenförsörjningsintresse (Länsstyrelsen Dalarna, 2025).

Vattenskyddsområde för Lennheden och för Bäsna vattentäkt finns också i de norra och östra delarna av planområdet. Lennheden och Bäsna vattenskyddsområde överlappar varandra i nordöstra delen av planområdet samt Badelundaåsen. Bäsna vattenskyddsområde kan ses i Figur 11.

Figur 11. Karta över vattenskyddsområdet i Gagnefs kommun.

Inom plangränsen finns det idag några enskilda avloppsanläggningar som ligger utanför kommunens verksamhetsområde för vatten och avlopp (VA).

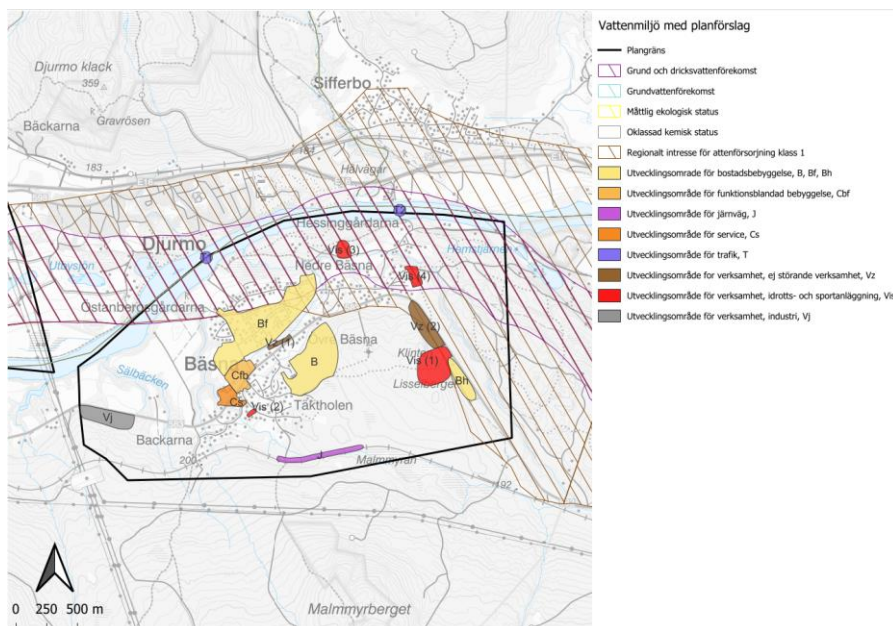
Samtliga klassade ytvatten i Gagnefs kommun har klassificerats som *uppnår ej god* kemisk status. Detta beror dock främst inte på lokala förhållanden, utan på att gränsvärdena för kvicksilver (Hg) och polybromerade difenyletrar (PBDE) överskrider i alla Sveriges ytvattenförekomster på grund av atmosfärisk deposition.

Dalälven är den närmsta ytvattenförekomsten till planområdet som omfattas av miljökvalitetsnormer. Dalälvens statusklassning för ekologisk och kemisk status är *måttlig* respektive *uppnår ej god*. Den ekologiska statusen beror bland annat på vandringshinder för fisk, och dammar som påverkar hydrologisk regim (naturligt flöde) och konnektivitet (sammanhängande vattendrag) för andra delar av vattenförekomsten samt påverkan på närområde då vattendragets närområde utgörs till 21 procent av anlagda ytor och/eller aktivt brukad mark. Detta bedöms utgöra en betydande morfologisk förändring och påverkan (påverkan på struktur, form och livsmiljöer i vattendrag).

5.3.2 Konsekvenser av planförslaget

Kriterier för bedömning	Berörda delar i planförslag	Särskilt berörda områden i tätorten
Säkerställs miljö kvalitetsnormer för vatten? Säkerställs en god hantering av dagvatten? Värnas ekologiskt betydelsefulla vattenmiljöer?	Utvecklingsområde trafik, centrum, bostäder, skola, industri, ej störande. Bevarandeområde för natur och öppen mark, samt för natur och friluftsliv	Bäsna vattentäkt och vattenskyddsområde Bäsna och Lennheden Vattenförsörjningsintresse regional nivå klass 1, Badelundåsen Dalälven Vattendrag inom planområdet

Det finns vissa utvecklingsområden för bostäder, utveckling av skola och idrott, samt trafikutvecklingsområde som överlappar området som omfattas av vattenförsörjningsintresse för Gagnefs kommun, se Figur 12. Detsamma gäller för vattenskyddsområdet för Bäsna vattentäkt, som i skrivande stund är under revidering, samt för Lennhedens vattenskyddsområde. Det finns utvecklingsområden för exempelvis bostäder och skola inom primär skyddszon för Bäsna vattenskyddsområde, och även en del utvecklingsområden som går in i den sekundära och tertiära zonen, vilket kan innebära att det finns risk för negativ påverkan från exploatering inom dessa områden. Det kan komma att behöva sökas tillstånd från den kommunala nämnden för miljöfrågor för att få utföra byggarbeten samt exploatera inom dessa zoner. Det kan även behövas tillstånd för att använda bekämpningsmedel inom jordbruket. Skyddsåtgärder för att minska risk för spridning av förorenande ämnen inom vattenskyddsområdet blir extra viktiga. Exempelvis behöver eventuellt spill och läckage från fordon eller petroleumprodukter kunna samlas in och omhändertas på ett säkert sätt.

Figur 12. Föreslagen exploatering i relation till intressen för vatten.

I planförslaget anges inga särskilda riktlinjer för hur hänsyn ska tas vid byggnation till vattenskyddsområdena eller vattenförsörjningsintresset. Det vore bra om de viktigaste riktlinjerna eller förbuden, i åtminstone den primära zonen i vattenskyddsområdet, lyfts ut som riktlinjer i den fördjupade översiktsplanen, alternativt att FÖP-dokumentet för berört naturområde hänvisar till vattenskyddsområdets föreskrifter. Det handlar exempelvis om förbud mot upplag av asfalt, oljegrus samt vägsalt eller annat medel för halkbekämpning och förbud mot uppställning av fordon eller släp med farligt gods. I skrivande stund revideras föreskrifterna för Bäsna vattenskyddsområde.

Strandskydd gäller för flera av bäckarna i området, och det kan behöva sökas strandskyddsdispens vid utbyggnad eller annan verksamhet vid de markerade bäckarna i Figur 13. Det blir också viktigt att hänsyn tas i närheten av vattendragen så att exempelvis inte flöden påverkas till omkringliggande våtmarker och att föroreningar inte sprids till vattendragen. Vid utvecklingsområde för skola i närheten av centrum anges att strandskydd ska respekteras, vilket är positivt. Risken för påverkan finns fortfarande kvar då ställningstagandet för strandskydd inte framhävs för övrig utveckling.

Figur 13. Karta över strandskydd som gäller inom området (Länsstyrelsen Dalarna, 2025). Pilarna visar vilka vattendrag som planförslaget har störst risk att påverka vid utbyggnad.

Den exploatering som planeras i området medför tillkomst av hårdgjorda ytor som bedöms medföra risk för ökad föroreningsbelastning samt ökade flöden till närliggande recipienter. Bedömningen är att det medför risk för negativ påverkan på vatten och att de riktlinjer som finns för FÖP-området skulle kunna tydliggöras för alla utvecklingsområden. Med olika lösningar i detaljplaneskeden kan dessa risker minimeras och det kan finnas potential att förbättra exempelvis dagvattenhantering från befintliga områden. I FÖP-dokumentet för verksamhet-, idrott- och sportanläggningar (VIS) anges att dagvatten ska omhändertas lokalt (LOD), vilket är positivt för minskad påverkan från dagvatten på recipienter. I samma dokument anges också att för alla VIS-områden ska LOD, skyddsavstånd och skötselplaner tas fram för att inte försämma vattenstatus/miljökvalitetsnormer. Detta är dock inte något som anges övergripande för alla utvecklingsområden, vilket vore positivt om det gjordes.

I FÖP-dokument för bostäder (B-områden) anges att särskild hänsyn tas till miljöbalkens bestämmelser när det gäller känsliga områden, som raviner och vattenskyddszoner. I samma dokument anges att ur VA-synpunkt kan förtätning

vara mer komplicerat än rena nyexploateringar, då ledningar kan behöva flyttas och befintliga ledningar som inte har tillräcklig kapacitet för tillkommande bebyggelse kan behöva uppdimensioneras. Avseende hantering av vatten och avlopp avser planförslaget inga enskilda lösningar. Det planeras i regel inga områden med bostäder utanför bystrukturen vilket innebär att den nybyggnation som sker ska kopplas ihop med befintligt VA-nät. Enstaka bygglov utanför verksamhetsområdet för VA, men inom planområdet, kan i undantagsfall komma att hanteras med enskild lösning, i enlighet med gällande prövning. Utbyggnaden i planförslaget bedöms därmed medföra neutrala konsekvenser avseende risk för näringsläckage från enskilda avloppslösningar. Dock finns det fortfarande risker för näringsläckage från de nuvarande enskilda avloppslösningarna.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra risk för negativa konsekvenser för vattenmiljön. Bedömningen baseras på att delar av föreslagna utbyggnadsområden ligger inom vattenskyddsområden, vattentäkt, regionalt vattenförsörjningsintresse och delvis på Badelundaåsens grundvattenförekomst, vilket medför en känslighet för påverkan på dessa vatten. Även om det finns riktlinjer inom översiktsplanen och kommunens VA-plan (Gagnefs kommun, 2020) samt till viss del inom FÖP:en för hänsyn till- och hantering av planering kopplat till vattenförsörjning och vattenmiljö så bedöms viss risk förekomma för påverkan i och med förväntad exploatering i planförslaget. Om föreskrifterna kring hänsyn till vattenskyddsområde för Bäsna samt riktlinjerna för Badelundaåsen samt VA-planen efterlevs bedöms risken för negativ påverkan minimeras. Detta och andra föreslagna åtgärder nedan kan tydliggöras i FÖP:en.

5.3.3 Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet förväntas viss utveckling ske i Bäsna, men inte i samma omfattning som planförslaget. Tillkommande exploatering innebär således en ökad grad av hårdgjorda ytor och behov av fördröjning och rening av dagvatten. I ÖP 2040, kommunens VA-plan och övriga dokument som berör de kommunala vattenintressena framgår riktlinjer och vägledning för hur vattenmiljön ska beaktas i den kommunala planeringen. I ÖP 2040 och VA-planen nämns bland annat att utvecklingsområden i första hand ska anslutas till kommunalt VA-nät, att stor hänsyn ska tas till dagvattenhantering och lokalt omhändertagande av dagvatten ska föreslås samt att det finns behov av en dagvattenstrategi med riktlinjer för hur dagvatten ska omhändertas utanför verksamhetsområden för VA.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra neutrala konsekvenser med avseende på vattenmiljö. Bedömningen grundar sig på att endast en begränsad exploatering bedöms ske i nollalternativet och den påverkan som kan uppstå inte påverkar vattenmiljön negativt. I ÖP 2040 och VA-planen finns övergripande riktlinjer och trots att det saknas en dagvattenstrategi bedöms de enskilda exploateringarna som förväntas ske i nollalternativet inte bidra till sådan påverkan på miljö kvalitetsnormerna, vattenskyddsområde, grundvattenförekomst och vattentäkt att det finns risk för negativa konsekvenser.

5.3.4 Förslag på åtgärder

- I samband med vidare detaljplanering av utvecklingsområden behöver hänsyn tas till risk för påverkan på vattentäkten Bäsna och Lennhedens vattenskyddsområde samt det regionala intresset för vattenförsörjning.
- Det bör i planförslaget bli genomgående tydligt att det för alla utvecklingsområden i första hand ska premieras lokala lösningar för hantering av dagvatten, vilket kan kombineras med andra lösningar som bedöms nödvändiga.
- Det bör framgå som riktlinje att i samband med förtätning, så ska befintlig bebyggelses dagvattenhantering förbättras och samordnas med ny bebyggelse, där det finns behov
- Det vore bra om de viktigaste riktlinjerna eller förbuden i den primära zonen i vattenskyddsområdet för Bäsna lyfts ut som riktlinjer i FÖP:en, alternativt att FÖP-dokumentet för berört naturområde hänvisar till vattenskyddsområdets föreskrifter. Det handlar exempelvis om förbud mot upplag av asfalt, oljegrus samt vägsalt eller annat medel för halkbekämpning och förbud mot uppställning av fordon eller släp med farligt gods.
- Det vore bra att hänsyn tas till strandskyddade området och att exploatering inte sker inom detta vid berörda vattendrag samt att riktlinjer kring detta kan bli tydligare genom hela planförslaget för alla utvecklingsområden.
- Peka ut våtmarker att bevara eller återställa.
- Peka ut större bevarandeområden inom FÖP-området för den mark som i nuläget inte är utpekad som någonting.
- Eftersom Dalälven inte uppnår god ekologisk status finns det åtgärder angivna i VISS som bör genomföras för att öka möjligheten att uppnå god status. Det handlar exempelvis om biotopvård i vattendraget (vilket kan innefatta exempelvis återutläggning av stenblock och lekgrus, uppluckring av lekbottnar, borttagande av onaturliga sedimentansamlingar, vegetationsrensning, utläggning av död ved, ersätta artificiella erosionsskydd mot mer naturliga, eller att ge vattendraget en mer meandrande form (VISS Länsstyrelsen, 2025).
 - Med fördel kan åtgärderna integreras i ett åtgärdsprogram eller skötselprogram för området.
- En annan åtgärd från VISS som rekommenderas är att ha anpassade skyddszoner i åkermark mot vattendrag. Det kan vara mot Dalälven men också mot mindre vattendrag inom planområdet. Åtgärds kategorin beskriver en gräsbevuxen skyddszon där erosionsrisk föreligger på fältet, exempelvis runt en dräneringsbrunn, eller vid vattendrag eller diken. Effekten av en gräsbevuxen skyddszon är att partiklar som transporteras med ytavrinning fångas upp. Åtgärden skyddszoner ingår i den nationella handlingsplanen för hållbar användning av växtskyddsmedel (N2019/01607/SMF). (VISS Länsstyrelsen, 2025).
- Med fördel kan en preliminär skyddszon skrivas in i plankartan från jordbruksmark eller annan öppen mark till vattendrag. Exempelvis från L-områden men även från LN-området.

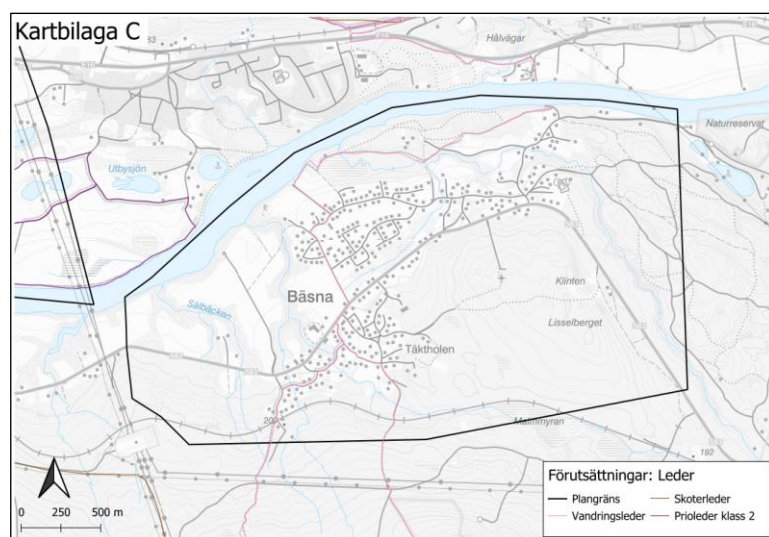
5.4 Rekreation och friluftsliv

5.4.1 Nuläge

Gagnefs kommun har god tillgång till varierande rekreations- och friluftsområden såväl på land som kopplat till vatten. Dalälven samt sjöar och vattendragen i kommunen utgör en stor tillgång för rekreation och friluftsliv och nyttjas flitigt för bad, fiske och båtsport.

Inom FÖP-området finns stora ytor med skog, öppna marker och Dalälven som är betydelsefulla för friluftsliv och rekreation. Dalälven har ett stort värde för fritidsfiske och erbjuder fina strömfiskemöjligheter. Älven är även välfrekventerat kanotvatten och den storslagna landskapsbilden i dalgången är av värde för turismen.

För närrekreation är de tätortsnära områdena viktiga, liksom parker och grönområden inne i tätorterna. En vandringsled (se Figur 14) sträcker sig från södra delarna och norrut upp mot älven. Det finns även skidspår i norra delen av FÖP-området.

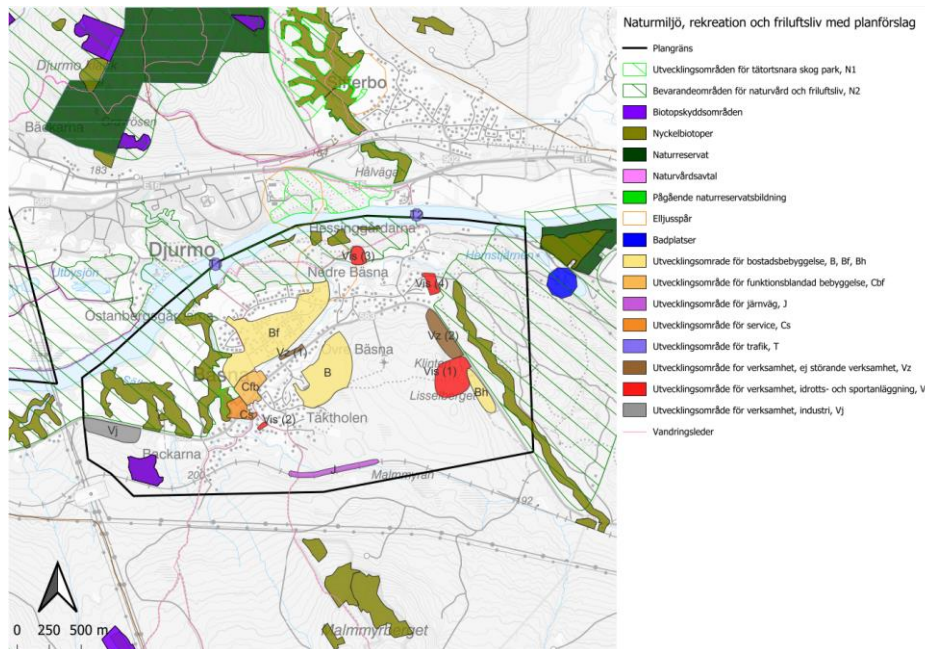

Figur 14. Vandringsleder inom Bäsna tätort.

5.4.2 Konsekvenser av planförslaget

Kriterier för bedömning	Berörda delar i planförslag	Särskilt berörda områden i tätorten
<i>Säkerställs tätortsnära rekreationsområden?</i>	<i>Utvecklingsområde centrum, bostäder, skola, industri, ej störande.</i>	<i>Tätortsnära skog</i>
<i>Hur förvaltas frilufts- och rekreationsområden?</i>	<i>Bevarandeområde för natur och öppen mark, bevarandeområde för natur och friluftsliv</i>	<i>Dalälven</i> <i>Större skogsområden</i>

Det är positivt med riktlinjen i FÖP:en att ingen bebyggelse föreslås där det finns en populär led eller där marken är för oländig, samt att FÖP:en behandlar förstärkning av frilufts- och rekreationsområden, bland annat i anslutning till den befintliga slalombacken, se Figur 15

Figur 15. Föreslagen exploatering i relation till rekreations- och friluftslivsvärden.

Det är också positivt att det föreslås flera områden för idrott och skola och att det ska bevaras mycket av den tätortsnära skogen samt framför allt skogen nära Dalälven. Den fördjupade översiktsplanen föreslår bevarandehänsyn för natur och friluftsliv och öppen mark samt ger förslag till grönstruktur för naturvård och friluftsliv. Det är också positivt för rekreationsmöjligheter och friluftsliv att cykelnätet planeras att byggas ut med en ny förbindelseväg mellan bostadsområden centralt inom planområdet.

Det nya utvecklingsområdet för bostäder som pekas ut centralt inom FÖP-området ligger på kommunägd skogsmark och i centrum av tätorten intill befintlig bebyggelse. Området omfattar ungefär sex hektar produktionskog som i dag används för rekreation (promenad- och skidspår), och därmed kommer möjligheten till rekreation och friluftsliv minska i detta område om det byggs bostäder. Det anges dock i FÖP-dokumentet att befintliga stigar leds om och närliggande skogsområden förstärks med belysning för att skapa attraktiva rekreationsstråk och tillgängliggöra de kvarvarande gröna "oaserna" inom kvarteret för både boende och allmänhet.

Bostadsområdet i öst vid väg 583 föreslås utvecklas för friluftsliv och besöksservice genom fritidsbebyggelse i form av tio till 15 små, terränganpassade stugor med möjlighet till gemensam servicebyggnad, enklare vindskydd och grillplatser. Området ska kunna nyttjas året runt med möjligheter till mountainbike-led, vandringsspår och enklare hinderbana under sommartid för att stärka det lokala friluftslivet och öka nyttjandegraden. Detta bedöms påverka möjligheten till friluftsliv positivt.

I FÖP-dokumentet för verksamhet-, idrott- och sportanläggningar (VIS) anges att vid eventuell utvidgning provas påverkan på naturvärden och

rekreationsstråk i detaljplan och lovärenden. I utvecklingsområdet för VIS i norra kopplingar till ridleder tydliggörs och korsningar med biltrafik säkras, vilket är en positiv åtgärd för rekreation och friluftsliv.

För bevarandeområden för öppen mark och natur och friluftsliv anges det att en utbyggnad av vandringsleder, skyltning och rastplatser kan öka tillgängligheten utan att påverka markens grundläggande karaktär. Möjligheten att integrera pedagogiska element, som naturskolor eller guidentigar, bör också prövas i samverkan med lokala föreningar och skolor. I ÖP 2040 finns riktlinjer för tätortsnära natur och naturområden för rekreation. Kommunen har tagit fram mål som avser att utveckla leder och bevara friluftsområden mot älven.

En liten del naturmark kommer tas i anspråk i samband med utbyggnation av bostäder, industrier och skolor samt anläggningar. Dock är dessa strategiskt placerade intill befintlig bebyggelse eller vägar vilket därmed bedöms medföra liten till försumbar negativ påverkan på friluftslivet samt att den yta som förväntas försvinna är liten i jämfört med den totala yta som bevaras. Med fler bostäder och människor som rör sig i närområdet kan dock trycket på naturområdena bli större och det kan finnas större behov av underhållsåtgärder för att inte riskera att påverka rekreation och naturvärden negativt.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra förväntade positiva konsekvenser för rekreation och friluftsliv inom de områden där det planeras förstärkning, samtidigt som det finns risk för negativa konsekvenser på grund av ökat tryck på vissa rekreationsområden samt att den totala ytan för rekreation minskar något på grund av exploatering. Sammantaget bedöms konsekvenserna bli neutrala.

5.4.3 Konsekvenser av nollalternativet

I ÖP 2040 finns samma utpekade bevarandeområden för naturvård och friluftsliv samt vandringsled som i den fördjupade översiktsplanen, vilket medför att dessa antas fortsatt beaktas vid eventuell exploatering i nollalternativet. I ÖP 2040 finns övergripande vägledning med avseende på rekreation och friluftsliv, däremot saknas fördjupning med utpekade områden och riktlinjer i nollalternativet. Eventuell exploatering i nollalternativet bedöms vara i begränsad omfattning och bedöms inte ha negativ påverkan på rekreation och friluftsliv.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra möjlighet till positiva konsekvenser med avseende på rekreation och friluftsliv. Bedömningen grundar sig på de övergripande ställningstagandena i ÖP 2040 och de bevarandeområden och vandringsled som finns utpekade, samt att exploateringen i nollalternativet inte bedöms vara av den omfattning att befintliga rekreationsområde påverkas negativt.

5.4.4 Förslag på åtgärder

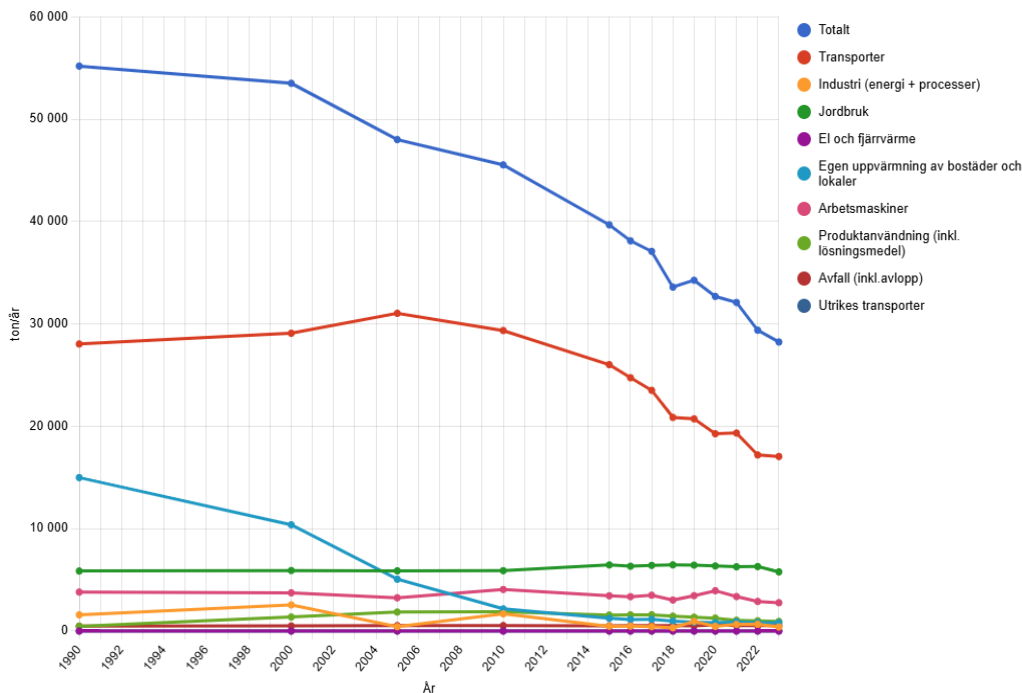
- Undersök behov av en rekreationsplan där det ingår att se över framtida behov av underhållsåtgärder för stigar, naturområden med mera för att inte riskera att påverka rekreation och naturvärden negativt.
- I det framtida planeringsarbetet är det viktigt att beakta stigar, vandringsleder och skoterleder så att det inte uppstår konflikter med de utpekade utvecklingsområdena för bostäder, exempelvis genom att ha en tydlig buffert mellan leder och bostadsområden.

- För att minimera risken att förlora rekreativvärden och andra sociala värden vid detaljplanering kan en ekosystemtjänstanalys eller en landskapskaraktärsanalys med fördel komplettera planeringen. Dessa kan underlätta arbetet med att få fram dolda värden som är av intresse för området, exempelvis var och hur barn leker i naturen, närboendes möjlighet att komma ut i naturen för avkoppling och promenader med mera.

5.5 Klimatpåverkan och energiförsörjning

5.5.1 Nuläge

De samlade utsläppen av klimatpåverkande gaser från Gagnefs kommun har minskat med cirka 50 procent från år 1990 till 2023 (SMHI, 2025). Den största minskningen av utsläpp har skett inom sektorerna bostadsuppvärmning, industri samt transporter medan utsläppen inom sektorerna avfall och produktanvändning har ökat. Utsläppen för jordbruk, som tidigare visat på en ökande trend, minskade år 2023. I Figur 16 redovisas en sammanställning av utsläppskällor och deras utveckling sedan 1990.

Figur 16. Sammanställning över Gagnefs kommuns utsläppsutveckling för respektive sektor mellan åren 1990 och 2023 (SMHI, 2025).

Utsläppen från transportsektorn har minskat sedan 1990-talet, men står fortfarande för cirka 60 procent av de totala växthusgasutsläppen i kommunen, vilket utgör den största utsläppskällan under 2023. Transportsektorns bedöms generellt utgöra en hög andel av klimatpåverkande utsläpp för flertalet landsbygdskommuner i Sverige. Andra påverkande sektorer inom Gagnefs kommun är jordbruket, som står för cirka 20 procent av utsläppen, och arbetsmaskiner som står för cirka tio procent.

Bäsna nås i dag huvudsakligen via landsvägsförbindelser från Djurås och Borlänge. Avsaknaden av sammanhängande gång- och cykelinfrastruktur samt begränsade möjligheter till kollektivt resande innebär dock att tillgängligheten till andra delar av kommunen samt utanför är låg, framför allt för pendlare och barnfamiljer. Trafikflödet domineras av personbilstransporter, vilket medför ett uttalat bilberoende och kapacitetsproblem under tidsperioder med hög belastning. Trafiksituationen i anslutning till skolan är särskilt ansträngd under morgon- och eftermiddagstimmarna. Därtill saknas infrastruktur som stödjer elfordon, utbyggd kollektivtrafik och andra åtgärder för att främja hållbara resval.

Gagnefs kommun arbetar med att revidera kommunens energi- och klimatplan som ska visa kommunens ambition och viljeinriktning för att minska klimatpåverkan och säkra en långsiktigt hållbar energiförsörjning. Även i ÖP 2040 framhåller kommunen sin inställning att bidra till en energiomställning med förnyelsebar energi såsom vindkraft, vattenkraft, solenergi och bioenergi.

Det finns i dagsläget ingen etablerad bioenergianläggning eller några vindkraftsområden inom Gagnefs kommun. Kommunen omfattas inte heller av något utpekat riksintresse för energiproduktion. I ÖP 2040 anges områden som identifierats som potentiellt lämpliga för solkraft, Bäsna utgör dock inte ett sådant område.

Inom Gagnefs kommun finns tre större vattenkraftsanläggningar. Det kraftverk som ligger närmast Djurås tätort är beläget i Västerdalälven vid Mockfjärd, men är placerat utanför tätortsområdet. Eftersom Västerdalälven är klassat som ett skyddat vattendrag enligt miljöbalken medges ingen ytterligare utbyggnad av vattenkraft inom älvsträckan.

5.5.2 Konsekvenser av planförslaget

Kriterier för bedömning	Berörda delar i planförslag	Särskilt berörda områden i tätorten
<i>Minskar transportbehovet inom kommunen?</i> <i>Påverkas möjligheten till resor med kollektivtrafik?</i> <i>Avsätts mark för förnybar energi?</i>	<i>Planerad utbyggnad av infrastruktur samt exploatering i tätorten</i>	<i>Väg 583</i> <i>Västerdalsbanan</i>

Med avseende på klimatpåverkan har flertalet av inriktningarna i ÖP 2040 vidtagits i den fördjupade översiktsplanen. Det gäller bland annat ambitionen med förtätande bebyggelse, skapa goda kommunikationsmöjligheter och erbjuda service i landsbygden.

I den fördjupade översiktsplanen föreslås förtätning av bostadsområden samt att utvecklingsområden för bland annat skola, idrott, sportanläggning samt industri och verksamheter föreslås vid befintlig motsvarande markanvändning respektive i närheten av befintliga vägar. Utvecklingsområde för centrum föreslås vilket bedöms kunna ge service- och handelsmöjligheter inom tätorten och minska behovet av längre resor. Utvecklingen som föreslås bedöms leda till fler transporter, både privata och för de olika verksamheterna. Däremot bedöms lokaliseringarna vara fördelaktiga och transportsträckorna kan minska, vilket därmed bedöms medföra positiva konsekvenser med avseende på att minska kommunens klimatpåverkan.

I den fördjupade översiktsplanen föreslås ett nytt tågstopp vid Västerdalsbanan, samt tillhörande pendlarparkeringar med möjlighet till laddning av elbilar. Ett nytt tågstopp inom tätorten antas bidra till att minska bilberoendet för de som i nuläget behöver använda bil för att ta sig till närmaste tågstation samt att möjligheterna att resa fossilfritt ökar. Detta skulle på sikt minska utsläppen av

växthusgaser från transporterna vilket bedöms medföra positiva konsekvenser med avseende på klimatpåverkan.

I planförslaget föreslås alternativa lokaliseringar för en bro till andra sidan Daläven. Detta bedöms på sikt kunna minska transportsträckan och utsläpp från transporter, samt främja gång- och cykel då tillgängliga målpunkter som exempelvis skola, idrott- och sportanläggningar finns inom närmare avstånd. Att minska transportsträckan och att möjliggöra för andra transportalternativ bedöms medföra positiva konsekvenser med avseende på klimatpåverkan.

Ny gång- och cykelväg föreslås för bättre tillgänglighet mellan Kalvbäcksvägen och Bäsnavägen. Detta bedöms vara positivt ur trafik- och tillgänglighetssynpunkt, men bedöms inte ha någon enskild betydande effekt på klimatpåverkan.

Inom utvecklingsområdet för industri anges att markanvändningen kan inrymma energiproduktion som exempelvis solcellspark eller bioenergi. Det anses vara positivt att den fördjupade översiktsplanen möjliggör för detta trots att Bäsna inte är ett område som utpekats särskilt i översiktsplanen. I övrigt avsätts inga områden för förnybar energiproduktion i den fördjupade översiktsplanen.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra risk för negativa konsekvenser på kort sikt med avseende på klimatpåverkan då tillverkning av byggmaterial, transporter och energianvändning räknas in. På lång sikt bedöms det finnas möjlighet till positiva konsekvenser med hänsyn till klimatpåverkan och energiförsörjning. I planförslaget finns en tydlig tanke med förtätning och lokalisering av service, handel och verksamheter som återspeglar inriktningen i översiktsplanen. Förslag på nytt tågstopp och bro över Dalälven bedöms vara de åtgärder som kan ha störst positiv klimatpåverkan genom att minska utsläppen från transporter. Det rör sig dock om omfattande infrastruktursatsningar som behöver samordnas och kommunen kan inte enskilt ta beslut i frågan, varför det trots ambitionen och viljeinriktningen, finns stora osäkerheter kring det faktiska utfallet.

5.5.3 Konsekvenser av nollalternativet

Den utveckling som skulle kunna ske i Bäsna i nollalternativet utgår från ÖP 2040 och de övergripande riktlinjerna i planen, vilka innebär att förtätning och infrastruktursatsningar kan ske som skulle kunna bidra till minskad klimatpåverkan, som exempelvis att Västerdalsbanan öppnas upp för persontrafik med nytt tågstopp i Bäsna. Däremot saknas konkretisering av förslag i Bäsna, som exempelvis broförbindelse, för att minska transportsträckor och beroende av bil.

Då Bäsna inte tas upp i ÖP 2040, som en av de eventuellt lämpliga platserna för solkraft, antas solkraft inte vara aktuellt i nollalternativet.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra möjlighet till positiva konsekvenser avseende klimatpåverkan, och neutrala avseende energiförsörjning.

5.5.4 Förslag på åtgärder

- Ta fram tydliga riktlinjer avseende klimatpåverkan och energiförsörjning som kan följas upp och genomföras i detaljplaneskedet. Exempelvis riktlinjer vid markanvisning kring solcellstak för verksamheter, minsta avstånd till kollektivtrafiklägen, mobilitetsåtgärder med mera.

- Utredda möjlighet till solkraftsanläggningar och förslagsvis peka ut områden för utbyggnad av solcellsparker i kartan, och även om detta inte är utpekade i översiktsplanen. För att minimera ingrepp i naturmiljön till förmån för solkraft kan kombinerade lösningar utredas inom kommunens olika verksamheter, exempelvis att skol-, idrotts- och övriga verksamheter ska ha en viss yta för solceller, till exempel på tak.
- Initiera samtal med berörda aktörer (exempelvis Trafikverket) för att bedöma möjligheten att anlägga tågstopp i Bäsna.
- Utredda om den förväntade befolkningstillväxten i Bäsna föranleder ytterligare kollektivtrafiksatsningar såsom fler bussavgångar, eller i det fall en broförbindelse skapas, utreda om en ny busslinje erfordras för den nya kopplingen för att på så sätt minska bilberoendet.

5.6 Hushållning med naturresurser

5.6.1 Nuläge

Gagnefs kommun består av cirka nio procent öppen mark, varav cirka tre procent av dessa klassas som åker.

Inom planområdet finns cirka 63 hektar jordbruksmark och 421 hektar skogsmark.

All jordbruksmark är skyddad enligt lag (3 kap. 4 § miljöbalken). Detta innebär att mark som är brukningsvärd för jordbruk endast i undantagsfall kan tas i anspråk för andra intressen. Exempelvis får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. Dessa ställningstaganden har kommunen förankrats i ÖP 2040.

5.6.2 Konsekvenser av planförslaget

Kriterier för bedömning	Berörda delar i planförslag	Särskilt berörda områden i tätorten
<i>Beaktas möjlighet till närproducerad mat?</i> <i>Planeras utbyggnad genom förtätning där möjligt?</i> <i>Bidrar FÖP till att öppen mark bevaras och brukas aktivt?</i>	<i>Utvecklingsområde trafik, centrum, bostäder, skola, industri, ej störande.</i> <i>Bevarandeområde för öppen mark, bevarandeområde för öppen mark och natur och friluftsliv</i>	<i>Tätortsnära skog i norr mot älven, tätortsnära skog generellt inom området, jordbruksmarkerna och det öppna landskapet</i>

Planeringen för bebyggelse på öppen mark i FÖP Bäsna medför förlust av skogs- och jordbruksmark som bedöms få negativa effekter. Exploatering av jordbruksmark innebär negativa konsekvenser ur ett naturresursperspektiv med minskad tillgång till naturresursen i framtiden. I många fall kan åtgärder på jordbruksmark vara irreversibla eller försvåra möjligheten att kunna bruka marken igen.

Det finns utvecklingsområdena för bostäder som ligger inom jordbruksmark som kommer att försvinna vid ett genomförande av planen. Marken som föreslås exploateras brukas idag men pekas inte ut som skyddsvärd i Länsprogrammet för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden.

Det är positivt att en del av den jordbruksmark och betesmark som finns inom planområdet pekas ut i markanvändningskartan för just det ändamålet. Dock pekas inte all jordbruksmark och betesmark ut, och det finns en liten andel av denna mark som krockar med annan föreslagen markanvändning, exempelvis för centrumändamål. I norra delen av planområdet finns ett VIS-område som krockar med jordbruksmark. Det bedöms dock utgöra en liten del av den totala jordbruksmarken som finns inom hela FÖP-området. Dock skulle med fördel all jordbruksmark kunna pekas ut för jordbruksändamål i kartan.

FÖP-dokument för ej störande verksamhet anger att bebyggelse på jordbruksmark ska tillåtas restriktivt och med utgångspunkt i de avvägningar

som beskrivs i ÖP 2040. Det här gäller framför allt att utanför större tätorter bör/ska inga nya områden planläggas för bebyggelse på jordbruksmark eller skogsmark då det motverkar kommunens mål med bland annat förtätning. Ny bebyggelse ska tillkomma inom tätortsgränsen vilket dock innebär att även jordbruksmark behöver tas i anspråk.

Det är positivt att planförslaget inom markanvändningsområdet för industri kommer möjliggöras för en flexibilitet inom markanvändningen, så att exempelvis lager, återbruk, tekniska anläggningar eller energiproduktion (exempelvis solcellspark eller bioenergi) kan inrymmas.

FÖP Bäsna avser att bevara ett antal områden för öppen mark, natur och friluftsliv i linje med ÖP 2040. Det i kombination med förslag till utpekade områden för bebyggelse kan begränsa spridd bostadsbebyggelse och medföra möjligheter till positiv effekt för naturresurser.

I dokumentet för bostäder beskrivs att förslag på framtida markanvändning för blandad bebyggelse innebär att kommunen föreslår att området ska kunna rymma både verksamheter i bottenplan (exempelvis restauranger, butiker eller kontor) och bostäder i övre våningsplan. På så vis kan platsen förbli flexibel och anpassas till den efterfrågan som uppstår över tid, vilket tillsammans med möjligheten att uppföra bostäder i centrumläge samt att förtäta snarare än bygga ut helt nya områden främjar en mer resurseffektiv markanvändning vilket är en viktig princip enligt både plan- och bygglagen samt hushållningsreglerna i miljöbalken.

Totalt bedöms ungefär sju hektar jordbruksmark tas i anspråk enligt planförslaget, vilket motsvarar cirka elva procent av den totala jordbruksmarken inom FÖP-området. Av skogsmarken bedöms cirka 28 hektar tas i anspråk vilket motsvarar ungefär sju procent av den totala skogsmarken inom FÖP-området.

Planförslaget bedöms sammantaget medföra förväntade negativa konsekvenser, med möjlighet till vissa positiva effekter för hushållning med naturresurser. Bedömningen grundar sig på att FÖP Bäsna föreslår att ta skog- och jordbruksmark i anspråk för bebyggelse som riskerar att medföra negativa konsekvenser för framtida hushållning med naturresurser. Planförslaget pekar samtidigt ut områden för bevarande av öppen mark och natur och begränsar därmed möjligheten till spridd bebyggelse på jordbruksmark vilket långsiktigt minskar risken för negativa konsekvenser på exempelvis livsmedelsförsörjning inom dessa områden.

5.6.3 Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet förväntas inte exploateringsgraden vara omfattande vilket innebär att jordbruksmark troligtvis undantas helt från exploatering då andra mer lämpliga områden finns. I ÖP 2040 finns även tydliga riktlinjer om bevarande av öppen mark och att jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse om ett väsentligt samhällsintresse inte kan tillgodoses på annan mark, vilket det bedöms göra om exploateringstrycket är lågt. Det finns även övergripande vägledning med hänsyn till skogsbruket.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra neutrala konsekvenser med avseende på hushållning med naturresurser då skogs- och jordbruksmark.

5.6.4 Förslag på åtgärder

- Kommunen bör se över att undanta jordbruksmark helt från exploatering med alternativ lokalisering av föreslagen bebyggelse som i nuläget pekas ut vid jordbruksmark.

5.7 Befolkning och människors hälsa

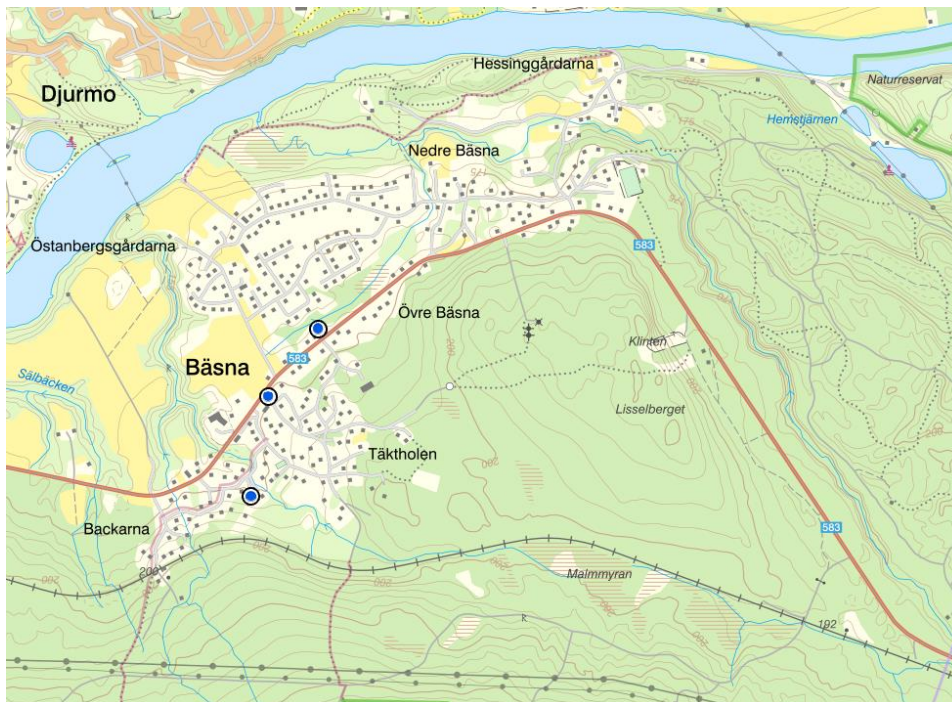
5.7.1 Nuläge

Västerdalsbanan går längs planområdets södra del och används i nuläget för godstransport. Västerdalsbanan bedöms kunna användas för transport av farligt gods även om uppgifter saknas om vilka ämnen och i vilken omfattning detta sker. I kommunens webbkarta redovisas ett skyddsavstånd på 150 meter som en buffertzona från Västerdalsbanan. Flera befintliga privata fastigheter inom planområdets sydvästra del ligger inom skyddsavståndet.

Väg 583 utgör inte transportled för farligt gods.

I ÖP 2040 redovisas förorenad mark som klassificerats från liten till mycket stor risk (1–4). Inga sådana områden ligger i Bäsna. Enligt Länsstyrelsen i Dalarnas webbkarta (Länsstyrelsen Dalarna, 2025) finns tre oklassificerade fastigheter identifierade som potentiellt förorenade områden och redovisas även som tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter (se Figur 17). Av de som identifierats utgörs en av plantskola.

Enligt ÖP 2040 utgörs större delen av Bäsna söder om väg 583 av högriskområde för radon.

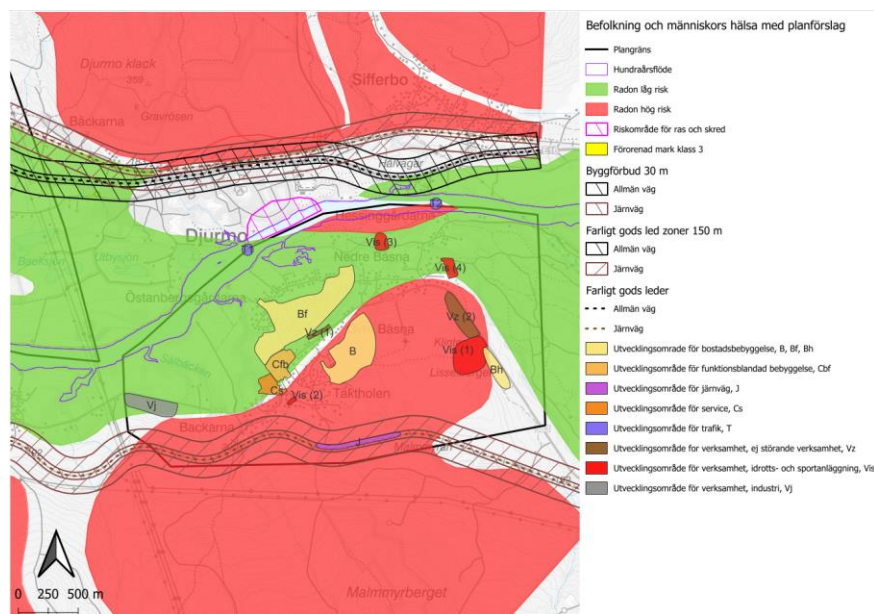

Figur 17. Potentiellt förorenade områden i blå punkter (Länsstyrelsen Dalarna, 2025).

5.7.2 Konsekvenser av planförslaget

Kriterier för bedömning	Berörda delar i planförslag	Särskilt berörda områden i tätorten
Beaktas risker med transporter av farligt gods? Beaktas buller och vibrationer? Hanteras förorenad mark? Hanteras frågan om miljöfarlig verksamhet?	Exploatering för bostäder, trafik, skola, ej störande verksamheter och industri	Väg 583 Västerdalsbanan

Inga utvecklingsområden för stadigvarande vistelse, såsom bostäder och skola, föreslås inom skyddsavståndet på 150 meter från järnvägen, se Figur 18. Detta anses vara positivt ur buller-, vibrations- och riskperspektiv. Däremot föreslås nytt tågstopp vilket kan innebära en högre risknivå om transporter med farligt gods sker och fler människor rör sig i närheten av järnvägen, även om det är under kortare perioder.

Figur 18. Föreslagen exploatering i relation till identifierade riskområden.

Inga riskklassificerade områden för förorenad mark finns inom Bäsna och de potentiellt förorenade områdena, som inte klassificerats, undantas från nyexploatering. I ÖP 2040 finns tydliga riktlinjer gällande hantering av förorenade områden, samt att aktuell lagstiftning gäller, vilket säkerställer att eventuella förorenade områden som påträffas i senare skede bedöms kunna hanteras på ändamålsenligt sätt. Gällande radon anges det i översiktsplanen att byggnader ska radonsäkras, vilket är enligt praxis, och bedöms gälla för de byggnader som föreslås söder om väg 583.

Föreslagen utveckling ligger utanför visualiserat område för beräknat högsta flöde av Dalälven.

Utvecklingsområde för icke-störande verksamhet föreslås i öst och centralt i tätorten. Genom att begränsa markanvändningen till verksamhetstyper av ej störande karaktär bedöms utvecklingsområdena ha liten eller neutral bullerpåverkan på befintliga och planerade bostadsområden.

Utvecklingsområde för industri föreslås i den sydvästra delen av planområdet, utanför den sammanhållna bebyggelsen. Detta bedöms vara positivt då eventuella risker och störningar, som exempelvis buller och lukt, inte bedöms påverka känsligare områden i tätorten. Beroende på vilka typer av verksamheter som etablerar sig kan transporterna komma att öka, även transport av farligt gods om sådana verksamheter etableras. Det bedöms dock vara positivt att utvecklingsområdet för industri ligger i utkanten av Bäsna vilket innebär att transporter inte behöver gå genom tätorten. Prövning av lämpligheten för potentiella verksamheter görs i detaljplaneprocessen och genom tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I planförslaget föreslås utveckling av idrott- och sportanläggningar samt bevarandeområden för natur och friluftsliv. Detta anses positivt för att bidra till rekreationsmöjligheter och främja människors hälsa. Eventuell förbindelse över Dalälven möjliggör även för människor utanför Bäsna att ta del av de rekreativa möjligheterna och aktiviteterna som finns inom Bäsna.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra möjlighet till positiva konsekvenser avseende befolkning och människors hälsa. Bedömningen grundar sig på utpekande av bevarandeområden för natur och friluftsliv samt utveckling av idrott- och sportanläggningar. Vidare föreslås markanvändning för industri i utkanten av tätorten vilket begränsar störningar och risker för människor i Bäsna samt att skyddsavstånd beaktats till järnvägen.

5.7.3 Konsekvenser av nollalternativet

I ÖP 2040 finns övergripande riktlinjer gällande skyddsavstånd från transportleder för farligt gods, hänsyn vid planering av industrier, hantering av miljöfarlig verksamhet, radonriskområden, förorenade områden med mera. Översiktsplanen ger därmed en grund för hur frågor avseende människors hälsa bör hanteras, däremot saknas tydlig vägledning för Bäsna som baseras på de lokala förutsättningarna.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra neutrala konsekvenser avseende befolkning och människors hälsa. Bedömningen grundar sig på att det finns en övergripande analys med befintliga riskområden- och källor identifierade, samt vägledning, vilket ger förutsättningar för vidare hantering i fortsatt planering.

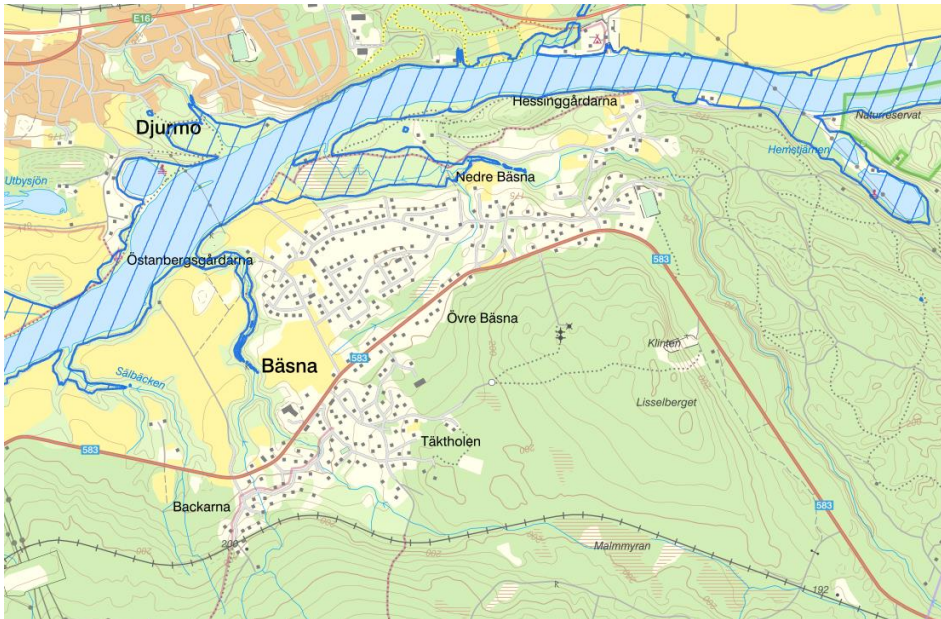
5.7.4 Förslag på åtgärder

- I det fortsatta arbetet bör det utredas vilka potentiella olycksrisker som kan uppstå vid anläggandet av nytt tågstopp.
- En riskbedömning bör även göras för utvecklingsområdet för industri i det fall markanvändningen behöver begränsas till industrier med så låg risk- och störningsnivå som möjligt.

5.8 Klimatrelaterade risker

5.8.1 Nuläge

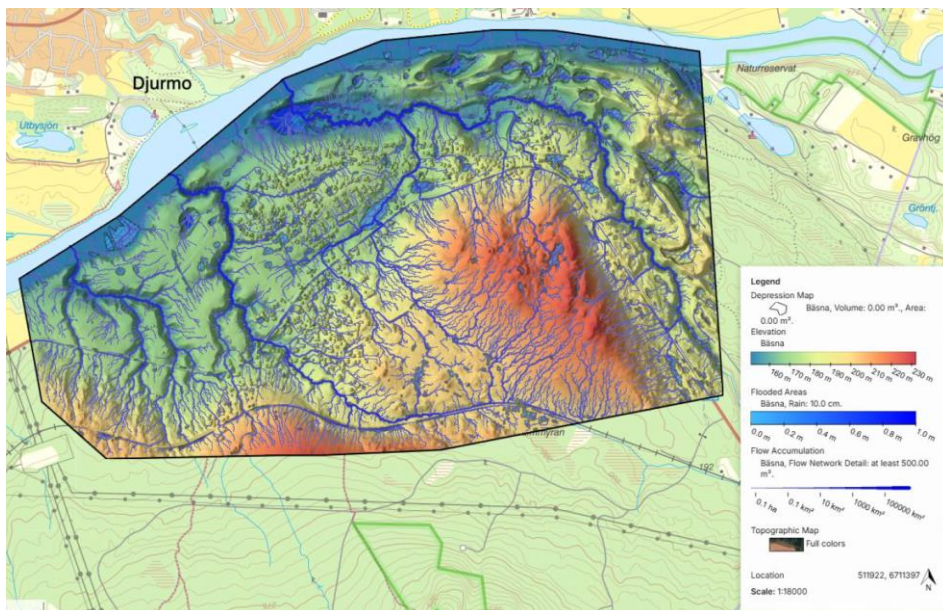
Översvämningar är ett återkommande problem i kommunen som helhet. I Bäsna är det främst Dalälven som riskerar att översvämmas vid höga vattenflöden, med risk för ras och skred som följd.

Figur 19. Beräknat högsta flöde i Dalälven (Länsstyrelsen Dalarna, 2025).

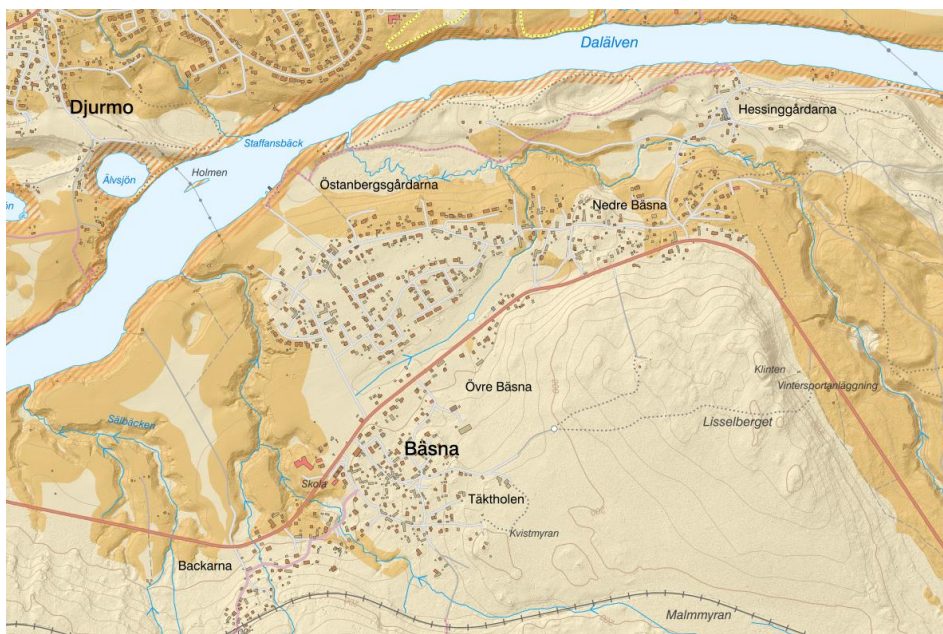
Ett 100-årsflöde är det vattenflöde som på en viss plats statistiskt sett inträffar i genomsnitt en gång på hundra år. Erfarenheter och bedömningar av pågående klimatförändringar pekar på att väder med extrem nederbörd (skyfall) kan bli allt vanligare i framtiden, vilket kan leda till översvämningar längs många sjöar och vattendrag. Skyfall kan även ge upphov till översvämningar när diken och dagvattenledningar inte hinner avleda vattenmassorna. Kopplat till vattenflödena förväntas även riskerna för ras, skred och stranderosion i samband med höga flöden och vattenstånd öka i framtiden. Denna utveckling ställer ökade krav på klimatanpassning i planeringen.

Gagnefs kommun har tagit fram en skyfallskartering för Bäsna med hjälp av det webbaserade kartverktyget Scalgo Live, se Figur 20. Kartan redovisar flödesvägar och lågpunkter som riskerar att översvämmas vid ett regnfall på 100 millimeter. Karteringen ger en övergripande bild av översvämningssituationen i Bäsna vid händelse av skyfall där allt regn läggs på kartan med en gång och visar således inte faktiska dynamiska eller tidsberoende flödesförlopp.

Figur 20. Kartan från Scalgo Live visar befintliga flödesvägar och lågpunkter där vatten ansamlas vid ett regn på 100 millimeter.

Risken för ras, skred och erosion varierar beroende på marktyp, topografi samt närhet till vattendrag, och redovisas i Sveriges geologiska undersöknings (SGU) webbkarta som akksamhetsområden. Längs Dalälvens stränder förekommer örutsättningar för skred i finkornig jordart, men även längs raviner eller andra branta områden på grund av lutningen, se Figur 21.

Figur 21. Akksamhetsområden som visar på förutsättningar för skred i finkornig jordart, strandnära områden i orange skraffering och vid lutning i mörkbeige (Sveriges geologiska undersökning, 2025).

5.8.2 Konsekvenser av planförslaget

Kriterier för bedömning	Berörda delar i planförslag	Särskilt berörda områden i tätorten
<i>Har placeringen av utvecklingsområden gjorts med hänsyn till klimatrelaterade risker?</i> <i>Finns det vägledning om hur klimatrelaterade risker bör hanteras i fortsatt planering?</i>	<i>Utvecklingsområde trafik, bostäder, industri, ej störande verksamhet.</i> <i>Bevarandeområde för natur och öppen mark, samt natur och friluftsliv</i>	<i>Norra delarna av planområdet längs Dalälven, samt intill vattendrag och raviner</i>

I skyfallskarteringen redovisas ett fåtal lågpunkter inom befintligt bostadsområde där förtätning föreslås. Dessa bör fortsatt beaktas i den kommande planeringen. Där nya bostäder planeras, centralt i FÖP-området, finns flertalet mindre flödesvägar samt en större flödesväg genom området. I den kommande planeringen blir det viktigt att utreda hur dessa flödesvägar påverkas av föreslagen exploatering för att säkerställa att en översvämningssituation inte uppstår som riskerar att leda till negativa effekter för människors hälsa och säkerhet eller skada på byggnader, eller att översvämningssituationen förvärras för befintlig bebyggelse på annat håll.

Vid det mindre verksamhetsområdet som föreslås centralt inom FÖP-området går ett vattendrag som mynnar ut i en våtmark. Norr om vattendraget och våtmarken föreslås även förtätning av befintligt bostadsområde. Det är troligt att förtätningen och exploatering av nytt verksamhetsområde leder till högre hårdgörandegrad som i sin tur bidrar till större och snabbare vattenflöden till vattendraget och våtmarken. Det finns således risk att vattendraget och våtmarken får ett högre stående vattendjup vid händelse av skyfall.

Vid föreslaget industriområde i väst och vid det nya tågstoppet finns identifierade flödesvägar som kan komma att påverkas och behöver beaktas vid kommande planering.

Det är positivt att en skyfallskartering finns framtagen då den bedöms ge en god bild av befintliga flödesvägar och lågpunkter. I detta skede anses den utgöra bra underlag och större delen av exploateringen bedöms inte påverka översvämningssituationen. I den fortsatta planeringen behöver dock föreslagen bebyggelse läggas till för att bedöma hur översvämningssituationen kan komma att se ut vid genomfört planförslag samt att skyfallskarteringen behöver göras mer djupgående och ta hänsyn till avrinningsförlopp.

I planförslaget pekas förtätning och utvecklingsområden delvis ut inom identifierade aktsamhetsområden för skred och ras. Kartunderlaget från SGU är dock översiktlig och riskerna för ras och skred kommer att behöva utredas vidare i kommande planering. I de områden där bebyggelse redan finns bedöms förutsättningarna vara kända, men bör följas upp i nästkommande planering. I norra och västra delarna av planområdet finns erosionsbenägna jordarter som det planeras utvecklingsområden på. I FÖP-dokumentet för idrott anges att erosionsskydd säkras i slänter medan det i FÖP-dokument för

bostäder anges att särskild hänsyn tas till miljöbalkens bestämmelser när det gäller känsliga områden, som raviner och vattenskydds-zoner.

Vid Dalälven och en eventuell framtida broförbindelse kommer det att behöva utredas vidare med hänsyn till risker kopplade till ras och skred då hela strandzonen bedöms utgöra ett aktsamhetsområde. Vidare bedöms älven översvämmas vid beräknat högsta flöde vilket kan komma att påverka en eventuell bro beroende på placering och utformning av brofundament. Övrig föreslagen utveckling ligger utanför riskzonen för beräknat högsta flöde och det är positivt att det sparas natur som kan fungera som översvämningsskydd.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra risk för negativa konsekvenser med avseende på klimatrelaterade risker. Bedömningen grundar sig främst på att exploatering föreslås där det kan finnas risk för ras och skred, samt översvämningsskydd. Riskerna bedöms delvis kunna hanteras i den fortsatta planeringen och det är positivt att de lyfts i detta skede. Det är av stor vikt att planeringsunderlag tas fram i den fortsatta planeringen för att kunna ta hänsyn till eventuell påverkan och minimera risken för negativa konsekvenser. Vid de utvecklingsområden där risker inte identifierats bedöms planförslaget medföra neutrala konsekvenser.

5.8.3 Konsekvenser av nollalternativet

Gagnefs kommun är medveten om de klimatrelaterade riskerna som föreligger i kommunen, vilket redovisas i ÖP 2040. Det finns övergripande rekommendationer, men även mer platsspecifika för de områden som tidigare drabbats av översvämningar, framför allt översvämningar till följd av höga flöden i älvarna.

I nollalternativet antas ingen eller endast en begränsad utveckling ske, som inte förväntas påverka eller påverkas av identifierade klimatrelaterade risker så som skred, ras och översvämningsskydd. I det fall en mindre exploatering sker bedöms den kunna lokaliseras för att inte utsättas för översvämningsskydder samt anpassas för att inte påverka befintliga lågpunkter eller flödesvägar, och inte heller bidra till högre flöden.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra neutrala konsekvenser med avseende på klimatrelaterade risker. ÖP 2040 ger vägledning för eventuell kommande planering och riskbilden bedöms vara oförändrad jämfört med nuläget.

5.8.4 Förslag på åtgärder

- En dynamisk skyfallskartering, med flödes-hastighet- och varaktighet, där föreslagen utveckling inkorporerats i terrängen, bör tas fram för att identifiera hur lågpunkter och flödesvägar påverkas vid ett skyfall. Detta för att säkerställa att planerad och befintlig bebyggelse inte riskerar att drabbas av översvämning.
- För att öka beredskapen för effekterna av framtida klimatförändringar skulle en rekommendation om framtagande av klimatanpassningsplan för Bäsna kunna lyftas i FÖP. I listan över framtida tematiska översiktsplaner (TÖP) till ÖP 2040 finns en Energi- och klimatplan. Denna TÖP skulle även kunna omfatta frågor om klimatanpassning kopplat till Bäsna.

6 Samlad bedömning

Miljökonsekvensbeskrivningen har genomförts för att identifiera, analysera och bedöma de effekter på människors hälsa och miljön som kan uppstå vid ett genomförande av planförslaget. Bedömningen omfattar åtta miljöaspekter: naturmiljö, kulturmiljö och landskapsbild, vattenmiljö, klimatpåverkan och energiförsörjning, hushållning med naturresurser, befolkning och människors hälsa samt klimatrelaterade risker.

Planförslaget

En sammanställning av bedömda konsekvenser för planförslaget redovisas i Tabell 2.

Planförslaget bedöms inte medföra **förväntade positiva konsekvenser** för någon miljöaspekt som helhet, även om vissa enskilda delar bedöms resultera i det inom olika miljöaspekter. Planförslaget bedöms däremot kunna medföra **möjlighet till positiva konsekvenser** inom aspekterna *Klimatpåverkan och energiförsörjning* samt *Befolkning och människors hälsa*.

Neutrala konsekvenser bedöms uppstå som helhet för miljöaspekten *Rekreation och friluftsliv*. Även *Kulturmiljö och landskapsbild* bedöms ge **neutrala konsekvenser** avseende kulturmiljö, men med **förväntade negativa konsekvenser** avseende landskapsbild.

För aspekterna *Naturmiljö*, *Vattenmiljö* och *Klimatrelaterade risker* bedöms planförslaget medföra **risk för negativa konsekvenser**. Miljöaspekten *Hushållning med naturresurser* bedöms medföra **förväntade negativa konsekvenser**, men även **möjlighet till positiva konsekvenser**.

För respektive miljöaspekt har åtgärder föreslagits i de fall det ansetts behövligt. Ytterligare generella rekommendationer som identifierats i miljökonsekvensbeskrivningen är:

- Peka ut områden för bevarande ifall dessa inte avses att exploateras, detta då det finns stora områden som varken är utpekade för utveckling eller bevarande.
- Ställningstaganden på FÖP-nivå bör tydliggöras i de dokument som tagits fram för respektive markanvändning. I webbkartan bör ställningstagandena tydligt framgå när de olika områdena markeras.

Tabell 2. Samlad bedömning av planförslaget.

Miljöaspekt	Bedömning FÖP Bäsna
Naturmiljö	Risk för negativa konsekvenser Bedömningen grundar sig på att föreslagen exploatering delvis sker i orörda områden och anläggandet av en bro kan påverka både terrestra och akvatiska miljöer. Samtidigt utgör stora delar av planområdet bevarandeområden som omfattar nyckelbiotoper, vilket bidrar till att ekologiska samband bedöms kunna upprätthållas. Osäkerheter i områden där naturvärdesunderlag saknas påverkar också bedömningen, liksom möjligheten att anpassa exploateringen i kommande detaljplaner.
Kulturmiljö	Neutrala konsekvenser Bedömningen grundar sig på att fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar är belägna inom utpekade bevarandeområden och att övergripande riktlinjer i ÖP 2040 ger fortsatt stöd för kulturmiljöhänsyn på en generell nivå.
Landskapsbild	Förväntade negativa konsekvenser Bedömningen grundar sig på att en eventuell bro över Dalälven kan komma att ha negativ påverkan på landskapsbilden på lokal nivå. Den övriga exploateringen skulle kunna innebära kumulativ negativ påverkan men för att kunna bedöma omfattningen krävs att landskapsanalyser tas fram.
Vattenmiljö	Risk för negativa konsekvenser Bedömningen grundar sig på att delar av FÖP-området ligger inom vattenskyddsområde, vattentäkt, regionalt vattenförsörjningsintresse och grundvattenförekomst som innebär en känslighet för exploatering. Trots befintliga riktlinjer i översiktsplanen, VA-planen och delvis i FÖP:en bedöms exploateringen kunna innebära påverkan på vattenmiljön. Om föreskrifter och riktlinjer följs och tydliggörs i FÖP:en kan riskerna dock begränsas.
Rekreation och friluftsliv	Neutrala konsekvenser Bedömningen grundar sig på att planförslaget förväntas medföra positiva effekter för rekreation och friluftsliv i de områden där rekreativa värden förstärks, samtidigt som ökat besöksstryck och viss minskning av rekreationsytor till följd av exploatering kan ge negativa konsekvenser. Sammantaget bedöms dessa motverkande effekter leda till neutrala konsekvenser.

Miljöaspekt	Bedömning FÖP Bäsna
Klimatpåverkan och energiförsörjning	Möjlighet till positiva konsekvenser Bedömningen grundar sig på att planförslaget främjar förtätning samt en lokalisering av service, handel och verksamheter som kan minska transportbehovet och därmed klimatpåverkan. Ett nytt tågstopp och en bro över Dalälven bedöms kunna ge betydande klimatvinster på lång sikt genom att möjliggöra mer hållbara resval. Dock rör det sig om större infrastruktursatsningar som kräver samordning och beslut på flera nivåer, vilket skapar osäkerhet kring det framtida utfallet.
Hushållning med naturresurser	Förväntade negativa konsekvenser, med möjlighet till vissa positiva effekter Bedömningen grundar sig på att planförslaget innebär att skogs- och jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse, vilket påverkar den långsiktiga hushållningen med naturresurser negativt. Samtidigt pekar FÖP:en ut områden för bevarande av öppen mark och natur, vilket begränsar spridd bebyggelse och därmed minskar risken för negativa konsekvenser för exempelvis livsmedelsförsörjning på längre sikt.
Befolkning och människors hälsa	Möjlighet till positiva konsekvenser Bedömningen grundar sig på att planförslaget stärker förutsättningarna för natur- och friluftsliv genom utpekade bevarandeområden samt förbättrar möjligheterna till fysisk aktivitet genom utveckling av idrotts- och sportanläggningar. Vidare bedöms lokaliseringen av industri i utkanten av tätorten minska störningar och risker för boende i Bäsna samt att skyddsavstånd från järnvägen beaktats i planeringen.
Klimatrelaterade risker	Risk för negativa konsekvenser Bedömningen grundar sig på att exploatering föreslås i områden där det kan förekomma ras-, skred- och översvämningrisk. Samtidigt bedöms dessa risker kunna hanteras i den fortsatta planeringen, och det är positivt att de uppmärksammas redan i detta skede. I de utvecklingsområden där inga risker identifierats bedöms konsekvenserna som neutrala.

Nollalternativet

Utvecklingen enligt nollalternativet bedöms medföra **neutrala konsekvenser** inom miljöaspekterna *Vattenmiljö, Kulturmiljö och landskapsbild, Hushållning med naturresurser, Befolkning och människors hälsa* och *Klimatrelaterade risker*. Vidare bedöms nollalternativet kunna ge **möjlighet till positiva konsekvenser** inom miljöaspekterna *Rekreation och friluftsliv* och *Klimatpåverkan och energiförsörjning*, även om just energiförsörjning bedöms innebära neutrala konsekvenser. För aspekten *Naturmiljö* bedöms nollalternativet medföra **risk för negativa konsekvenser**.

Jämfört med planförslaget är osäkerheten större i bedömningen av nollalternativet, eftersom detta alternativ saknar mer detaljerad vägledning för utvecklingen inom Bäsna tätort. De kommunövergripande planer och styrdokument som analysen utgår ifrån innehåller huvudsakligen övergripande riktlinjer och ger begränsad vägledning om var i tätorten den framtida utvecklingen förväntas ske.

7 Kumulativa effekter

Kumulativa effekter uppstår när flera olika miljöpåverkande faktorer samverkar. Detta kan ske genom att olika typer av effekter inom samma planområde påverkar varandra, eller att effekter från olika verksamheter och planer samspelar. Syftet med att beakta kumulativa effekter i en miljökonsekvensbeskrivning är att kunna identifiera och bedöma den samlade påverkan som uppstår genom sådan samverkan. Effekterna kan i vissa fall bli större än vad som framgår av varje enskild miljöaspekt. Kumulativa effekter kan vara additiva, synergistiska eller motverkande. En additiv effekt innebär att flera effekter tillsammans ger en större påverkan än var och en för sig, en synergistisk effekt uppstår när en effekt förstärker en annan, och motverkande effekt innebär att den samlade påverkan blir mindre än summan av de enskilda effekterna. Effekterna kan uppträda på kort, medellång eller lång sikt och kan vara både positiva och negativa. Vid bedömningen ska tidigare, pågående och planerade åtgärder tas med för att ge en komplett bild av den sammantagna miljöpåverkan (Naturvårdsverket, 2025).

Naturmiljö

Kumulativa effekter med avseende på naturmiljö kan uppstå vid ett genomförande av den fördjupade översiktsplanen i samband med ytterligare exploatering inom kommunen. I skrivande stund finns exempelvis planeringsbesked för utpekad LIS-område i nordöstra delen av planområdet. Huruvida den exploateringen påverkar naturmiljön utreds inom det projektet, men kan komma att inverka på hur naturmiljön som helhet påverkas i Bäsna. Fragmenteringar inom olika områden av grönstrukturen kan tillsammans minska habitat och födosökmiljöer för olika arter samtidigt som spridningssamband skärs av. Därför är det viktigt att sådana miljöer identifieras och undantas från exploatering. Störningar i olika delar av Bäsna, men även i kommunen, kan leda till att arter söker sig till andra platser där konkurrens uppstår. Trafikökningar till följd av ökad befolkning och verksamhetstransporter kan exempelvis leda till risk för ökade viltolyckor. Eventuell broförbindelse påverkar inte bara naturmiljön i Bäsna utan även andra sidan av älven, exempelvis Djurmo.

Större bevarandeområden pekas ut i grönstrukturen och det bedöms därmed främst ske negativ effekt på lokal nivå där exploatering sker. Om det däremot sker ytterligare utveckling i andra delar av kommunen kan grönstrukturen på längre sikt komma att påverkas även på kommunal nivå. Samtidigt finns det möjlighet till positiva kumulativa effekter i de fall stora sammanhängande naturområden skyddas som bevarandeområden som säkerställer att grönstrukturen bibehålls.

Kulturmiljö och landskapsbild

Gagnefs kommun kan komma att få en annan identitet jämfört med tidigare, det vill säga en successiv urbanisering av landskapet, med den exploatering som förväntas i Bäsna tillsammans med övrig exploatering i kommunen. Helheten är dock beroende av hur den nya bebyggelsen anpassar sig till befintlig bebyggelse och miljö. Den eventuella broförbindelsen kommer inte bara att påverka Bäsna utan även Djurmo om bron ansluts där.

Vattenmiljö

Tillsammans med pågående och planerad exploatering i kommunen, framför allt längs Dalälven, kan kumulativa effekter uppstå med avseende på vattenmiljön. Ju fler ytor som ianspråk tas och hårdgörs, desto större blir behovet av fördröjning och rening. Det kan finnas risk att varje enskild exploatering ökar utgående flöde eller föroreningsbelastning marginellt, som vid individuell provning antas vara försumbar, men som ur ett helhetsperspektiv kan leda till högre utsläpp jämfört med nuvarande situation. Dalälvens flöde och den utspädning som sker i älven behöver dock beaktas vid bedömning om eventuell påverkan på miljö kvalitetsnormerna. Det finns även ökad risk för negativ påverkan på grundvattentäkten Badelundaåsen ju mer exploatering som sker inom FÖP-området. Den ökade exploateringen i kommunen skapar ett ökat behov av tillräcklig ledningskapacitet samt dricksvattenförsörjning för ökad befolkning. Samordnande strategier för dagvattenhantering ur ett helhetsperspektiv kan dock bidra till positiva kumulativa effekter om vattenkvaliteten förbättras.

Rekreation och friluftsliv

Utbyggnad enligt planförslaget kan komma att påverka intilliggande natur- och rekreationsområden under byggtiden. Om flera byggprojekt pågår samtidigt kan störningen bli mer intensiv. Vidare kan byggtiden upplevas mer intensiv och påtaglig ifall det påverkar tillgängligheten till befintliga rekreationsområden och anläggningar. De större sammanhängande naturområdena som erbjuder rekreativa värden antas dock förbli ostörda.

Klimatpåverkan och energiförsörjning

Det finns risk för kumulativa effekter avseende klimatpåverkan då flera byggprojekt tillsammans bidrar med ökade klimatutsläpp från tillverkning, transporter, material- och energianvändning. Samtidigt som en ökad befolkning kan bidra till ökade utsläpp finns det möjlighet att minska klimatpåverkan på kommunal nivå på lång sikt genom kollektiv-, transport- och infrastruktursatsningar.

Hushållning med naturresurser

Negativa kumulativa effekter kan uppstå avseende naturresurser i de fall pågående och framtida projekt ianspråk tar jordbruks- och skogsmark. På kommunal nivå kan det därför finnas risk att dessa ytor minskar i större andel än de gör för varje enskilt FÖP-område. Ökad befolkning ställer högre krav på hantering av avfall och återvinningsanläggningar. Det kan dock uppstå positiva effekter om en ökad befolkning ger kommunen bättre möjligheter att samordna materialhantering och återvinning.

Befolkning och människors hälsa

Som för rekreation och friluftsliv kan negativa kumulativa effekter uppstå avseende människors hälsa i de fall pågående och framtida projekt går om varandra eller sker parallellt, vilket dels påverkar upplevelsen av störningar under byggtiden, dels förstärker störningarna. En transportökning på kommunal nivå kan bidra till ökat buller eller fler utspridda bullerkällor. Samtidigt finns det möjlighet till positiva kumulativa effekter för människors hälsa genom att binda samman gång- och cykelvägar, minska transportsträckor och möjliggöra för fler tillgängliga rekreationsområden.

Klimatrelaterade risker

Det finns risk att kumulativa effekter uppstår om andel hårdgjorda ytor ökar, vilket i sin tur kan öka flödet vid nederbörd. Exploateringen kan även innebära ändrade flödesvägar vilket behöver beaktas ur ett större perspektiv för att inte riskera att påverka känsliga områden eller områden som ur lokalt perspektiv inte bedöms påverkas. Översvämningsrisk till följd av skyfall behöver även beakta ökat flöde och ändrade lågpunkter ur ett helhetsperspektiv. Större flöden till älven riskerar även att öka risken för översvämningar nära strandkanten. Byggbar mark utanför riskområden för skred, ras och erosion minskar ju fler områden som bebyggs, vilket på sikt kan innebära att mindre lämpliga områden bebyggs.

8 Påverkan på miljökvalitetsmålen

I 6 kap. 11 § miljöbalken står att miljökonsekvensbeskrivningen ska redogöra för hur planen tar hänsyn till relevanta miljökvalitetsmål.

Nedan presenteras en översiktlig bedömning av hur planförslaget bidrar till uppfyllnad av de miljökvalitetsmål som berörs. Varje miljömål inleds med riksdagens definition av målet och avslutas med en bedömning hur projektet anses förhålla sig till måluppfyllelsen.

Utförlig information om vad de omfattar och indikatorer för dess uppföljning finns att tillgå på www.sverigesmiljomal.se.

8.1 Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Planförslaget innebär exploatering, ny infrastruktur och avverkning av skog. Detta bedöms på kort sikt vara negativt då produktion av byggmaterial (betong och stål framför allt), transporter, energianvändning med mera bidrar till ökat utsläpp av växthusgaser. Avverkning av skog minskar även kapaciteten att fånga upp koldioxid. På längre sikt bedöms dock planförslaget bidra till minskad klimatpåverkan då förtätning av bostadsområden och utbyggnad av centrum-, verksamhet- och idrottsområdet sker inom Bäsna vilket minskar transportbehovet. Störst positiv påverkan på lång sikt bedöms nytt tågstopp och broförbindelse bidra med då det antas att transportbehov och avstånd till målpunkter minskar samt att det möjliggör för andra transportsätt än bil.

Ett genomförande av planen bedöms därmed ha en positiv inverkan på miljömålet på lång sikt.

8.2 Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Planförslaget innebär förtätning, utbyggnad av tågstopp och broförbindelse vilket anses kunna bidra till att transportbehovet minskar. Planförslaget bedöms inte innebära att miljö kvalitetsnormerna för luft överskrids.

Ett genomförande av planen bedöms därmed ha positiv inverkan på miljömålet.

8.3 Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.

Planförslaget bedöms leda till avverkning av skog och visst utsläpp från transporter och eventuell industri beroende på typ av verksamhet som uppförs. Transportbehovet bedöms dock minska på sikt. Planförslagets bidrag till nedfall av ämnen som leder till försurning bedöms vara försumbar.

Ett genomförande av planen bedöms därmed medföra obetydlig inverkan på miljömålet.

8.4 Giftfri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Inom planområdet finns tre potentiellt förorenade områden där exploatering inte föreslås. Vid kommande planering förväntas berörda områden undersökas och eventuellt markrenas gällande lagstiftning. Föreslaget industriområde kan ge upphov till hantering och transport av farligt gods om sådana ämnen kommer att användas. Även här antas regelverk följas för att minimera uppkomst och risker kopplade till ämnen som kan vara skadliga för människors hälsa och miljön.

Ett genomförande av planförslaget bedöms medföra obetydlig inverkan på miljömålet.

8.5 Säker strålmiljö

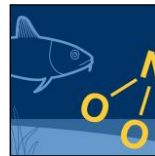
Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

Planförslaget innebär ingen exploatering i närheten av befintliga kraftledningar. Risker avseende markradon belyses i ÖP 2040 och hanteras i fortsatt plan- och bygglovsprocess.

Ett genomförande av planförslaget bedöms inte motverka miljömålet.

8.6 Ingen övergödning

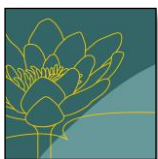
Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Planförslaget innebär att mer hårdgjorda ytor tillkommer och att den naturliga reningen försvinner, samtidigt som skogsavverkning och brukande av jordbruksmark generellt bidrar till utsläpp av näringsämnen. Planerad bebyggelse ansluts till befintlig VA-nät vilket minskar risk för ökade näringsläckage. Om kommunen vidtar åtgärder för att begränsa utsläpp av näringsämnen från jordbruk och urban miljö kan förutsättningarna att uppnå miljömålet förbättras.

Ett genomförande av planen bedöms sammantaget medföra en obetydlig inverkan på miljömålet.

8.7 Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Planförslaget innebär en ökad andel hårdgjorda ytor som bidrar till ökat utsläpp av förorenat dagvatten. Ingen bebyggelse föreslås i närheten av Dalälven förutom eventuell broförbindelse. Bron kan komma att ha en direkt påverkan på vattendraget beroende på utformning.

Ett genomförande av planen bedöms ha obetydlig inverkan på miljömålet.

8.8 Grundvatten av god kvalitet

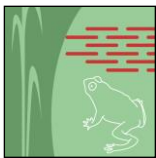
Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Planförslaget innebär viss exploatering inom området för grundvattentäkten Badelundaåsen.

Ett genomförande av planen bedöms riskera att motverka miljömålet om inte tillräcklig hänsyn tas till grundvattentäkten i samband med utbyggnaden av tätorten.

8.9 Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Den våtmark som bedöms finnas centralt inom planområdet antas inte påverkas direkt av planförslaget genom att mark tas i anspråk. Ökad vattentillförsel kan dock ske ifall flödet ökar på grund av mer hårdgjorda ytor, samt att tillförsel av näringsämnen och föroreningar också kan öka ifall inte tillräckliga reningsåtgärder vidtas. Föreslagen exploatering som bedöms kunna komma att påverka våtmarken bedöms dock inte leda till så pass negativa effekter att konsekvenserna anses vara betydande.

Ett genomförande planen bedöms därmed medföra obetydlig inverkan på miljömålet.

8.10 Levande skogar

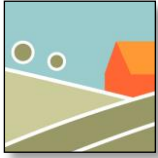
Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Planförslaget innebär att bevarandeområden pekas ut för sammanhängande skogsområden där bland annat nyckelbiotoper ingår. Exploatering föreslås dock i andra skogsområden. Förekomst av naturvärden inom dessa områden är okänd och det kan därför finnas risk att naturvärden påverkas negativt på lokal nivå.

Ett genomförande av planen bedöms därmed sammantaget kunna medföra risk för negativ inverkan på miljömålet.

8.11 Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Planförslaget innebär att större sammanhängande områden pekas ut som bevarandeområden för öppen mark, vilket stärker skyddet av jordbruksmarken. Samtidigt kommer viss del av befintlig jordbruksmark tas i anspråk för utvecklingsområden för bostadsförtätning och centrum vilket innebär att andel jordbruksmark kommer att minska i jämfört med nuläget.

Ett genomförande av planen bedöms därmed sammantaget ha en negativ inverkan på miljömålet.

8.12 God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Planförslaget innebär en förtätning av bebyggelseområden där teknisk infrastruktur redan finns och där goda förutsättningar finns för tillkommande bebyggelse. Planförslaget innebär även utvecklingsområden för centrum, skola och idrott samt trafiklösningar, vilket ökar närhet för boende och besökare, och en mer sammanhållen tätort. Samtidigt bevaras grönstrukturen i stort i Bäsna vilket möjliggör för en fortsatt god livsmiljö. Industri planeras i utkanten av tätorten och icke störande verksamheter tillåts med beaktande av närliggande bostäder.

Ett genomförande av planen bedöms sammantaget ha en positiv inverkan på miljömålet.

8.13 Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Planförslaget pekar ut större sammanhängande naturområden, där nyckelbiotoper ingår, som bevarandeområden. Samtidigt innebär planförslaget att exploatering sker delvis i orörda naturområden. Djur och växter i och vid vattnet kan komma att påverkas vid en eventuell bro över Dalälven beroende på utformning. Land- och vattenmiljöerna har inte inventerats och det är därför osäkert om det förekommer några naturvärden inom områdena där exploatering föreslås.

Ett genomförande av planen bedöms sammantaget medföra obetydlig inverkan på miljömålet. Anledningen är den begränsade exploateringen som främst bedöms inverka på lokal nivå. Visar det sig att områdena innehåller naturvärden som är viktiga på nationell nivå kan bedömningen komma att ändras.

9 Fortsatt arbete och uppföljning

Denna miljökonsekvensbeskrivning utgör underlag till den fördjupade översiktsplanen för Bäsna och går ut på granskning tillsammans med den fördjupade översiktsplanen. Granskningen av planförslaget planeras att hållas under våren 2026 och då ges möjlighet för allmänheten, myndigheter och andra att lämna synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslag till fördjupad översiktsplan.

Därefter ska en planstrategi tas fram vid varje mandatperiod, där kommunen redogör om det har skett förändringar när det kommer till planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanen aktualitet.

Enligt 6 kap. miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redovisning av de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planförslaget bedöms medföra.

Miljöpåverkan av den fördjupade översiktsplanen för Bäsna kommer att följas upp inom ramen för det befintliga miljöarbetet inom kommunen. Syftet med uppföljningen är att bedöma huruvida vidtagna åtgärder bidrar till måluppfyllelsen på ett önskvärt sätt, att säkerställa att negativa miljöeffekter inte överstiger de förväntade och att de minimeras, samt att möjliggöra identifiering och hantering av oförutsedda negativa konsekvenser. Vid uppföljning av miljöpåverkan är det även väsentligt att beakta förändrade förutsättningar, exempelvis antagandet av nya planer, som inte varit kända vid framtagandet av denna miljökonsekvensbeskrivning. Det kan därför finnas kumulativa effekter från flera planer som medföra mer omfattande konsekvenser och därmed motivera ytterligare åtgärder.

Åtgärder som rekommenderas under respektive miljöaspekt i kapitel 5 föreslås följas upp i det fortsatta arbetet.

10 Referenser

- ArtDatabanken. (den 20 November 2025). *Artportalen*. Hämtat från Artportalen: <https://www.artportalen.se/ViewSighting/ViewSightingAsMap>
- Boverket. (2019). *Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen*. Karlskrona: Boverket.
- Dalaluft. (2024). *Rapportering av modellberäkning och objektiv skattning av luftkvalitet*. Dalarnas Luftvårdsförbund.
- Gagnefs kommun. (2020). *VA-plan för Gagnefs kommun*.
- Gagnefs kommun. (den 3 November 2025). *Översiktsplan 2040*. Hämtat från Gagnefs kommun: <https://www.gagnef.se/bygga-bo-och-miljo/fysisk-planering/antagen-oversiktsplan-2040/>
- Länsstyrelsen Dalarna. (2025). *Länsstyrelsen Dalarnas län kartvisare*. Hämtat från https://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/lstw_kartvisare/
- Naturvårdsverket. (den 25 November 2025). *Kumulativa effekter inom strategisk miljöbedömning*. Hämtat från Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/strategisk-miljobedomning/kumulativa-effekter/#E-468570810>
- SMHI. (den 18 November 2025). *SMHI*. Hämtat från Nationella emissionsdatabasen: <https://nationellaemissionsdatabasen.smhi.se/>
- Sveriges geologiska undersökning. (den 1 December 2025). *Förutsättningar i för skred i finkornig jordart*. Hämtat från Sveriges geologiska undersökning: <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-forutsattning-for-jordskred.html?>
- VISS Länsstyrelsen. (2025). *Dalälven*. Hämtat från <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA85468754>